

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥoveret yen Levanon

Bril, Yehi'el

Paris, 626 = 1866

[הנשה שאר תכסמ לע ם"במרה שוריפ]

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9491

עמ"י

עש"ז

פירוש מסכת ראש השנה חבור הרב המובהק מרנא ורבנא נר
 ישראל רבינו משה בן כבוד הרב הדין אבן מיימון מרמון ספרד

הועתק הספר במדינת הים העתיקו הנעלה ר' שמואל ב"ר אברהם
 שק"י בעכו מכתובת הרב רבינו משה מאור הגולה
 ז"ל. וגם זה מצא בסוף הספר מכתבת הרב ומלשונו: בליל אחד בשבת בארבע ימים
 לירח אייר נכנסתי לים וביום שבת עשירי לאייר שנת ארבעת אלפים ותשע מאות
 וחמשה ועשרים ליצירה עמד עלינו נחשול שבים לטבעינו והיה זעף גדול בים ונדרתי
 עלי ששני הימים האלה אצום בהן ואתענה בהם תענית צבור שלם אני ואנשי
 ביתי וכל הנלוים עלי ואצוה על בני להעשות כן עד סוף הדורות שיצאו מאותם
 ויתנו צדקה כפי כחם. ומנדרתי שאהא אני וישב לבדי בעשירי באייר לא אראה
 אדם אלא מתפלל וקורא כל היום ביני לבין עצמי. וכשם שלא מצאתי בים באותו
 היום אלא הקב"ה כך לא אראה אדם ולא אשב עמו אלא אם כן נאנסתי —
 וליל אחד בשבת שלשת ימים לירח סיון יצאתי מן הים בשלום ובאנו לעכו ונצלתי
 מן השמר והגענו לארץ ישראל. ויום זה נדרתי שיהא יום ששון ושמחה ומשחה
 ומחנות לאביונים אני וביתי עד סוף כל הדורות. וביום שלישי בשבת ארבעה
 ימים לירח מרחשון שנת ששה ועשרים ליצירה יצאנו מעכו לעלות לירושלם תחת
 סכנה ונכנסתי לבית הגדול והקדוש והתפללתי בו ביום חמישי ששה ימים לירח
 מרחשון. ובאחד בשבת תשעה בחדש יצאתי מירושלם לחברון לנשק קברי אבותי
 במערה ואותו יום עמדתי במערה והתפללתי שבת לאל על הכל. ושני הימים
 האלו שהם ששי ותשיעי במרחשון נדרתי שיהיו לי כמו יום טוב ותפלה ושמחה
 בה' ואכילה ושתיה. אלהים יעזרני על הכל ויקים לי את נדרי לה' אשלם אמן.
 וכשם שזכותי להתפלל בה בחורבנה כן אראה אני וכל ישראל בנחמתה מהרה אמן.
 בליל חמישי ויום שלישי בשנים עשר בסיון ראה השם בעניי ובא אחי בשלום ועשיתי
 זה היום צדקה ותענית — עד כאן העתיק מכתובת עצמו איש האלקים רבינו
 משה ז"ל. וזה העתיק מכתובת אדונינו הנגיד רבינו דוד בן רבינו משה ז"ל —
 רבינו משה נולד לאביו רבינו מיימון ז"ל בחדש ניסן יום ארבעה עשר שנת
 א'ת'מ"ו' לשטרות והי' ליצירה ארבעת אלפים ושמונה מאות ותשעים ושלוש ונולד
 בקורטבא. ונפטר מן העולם הוזה וזכה לחיי העולם הבא בשנת א'ת'ק'י'ו' לשטרות
 בליל שני בשבת יום עשרים לחדש טבת. ואבא מרינו נולד לאביו בחדש סיון
 . . . . . ונפטר בליל שני בשבת שהוא יום שמונה עשרה לחדש כסלו והיא שנת שמונה
 ימיו ושנותיו אחת וחמשים שנה ומחצה — ואני דוד נולדתי במצרים בליל רביעי
 בשבת בשלש שעות מתחלת הלילה לחדש טבת שנת ה'ת'ק'ל"ד לשטרות —

פרק ארבעה ראשי שנים .

דף ו' ע"ה) אמר רבא כיון שעבר עליו רגל ח' ולא הביא (כדרו) עובר בעשה [כ"ח פירוש כיון שעבר עליו רגל ח' ולא הביא כדרו עובר בעשה] דכתיב ובאת שמה והבאת וגו' אבל בכל תאחר עד שיעברו עליו שלש רגלים אליבא דסתם [תנא ד] כרייתא או שלשה כסדרן אליבא דר' שמעון .

סס) אמר רב זביר משמיה דרב כגון שהיה חולה פי' כגון שהיה הולד חולה בעלמא שאי אפשר להקריבו כדתיבא בספרי בפרשת כל הנכור מנין לבעל גרש ולבעל יבלת ולבעל חזוית זקן חולה ומוזהם פי' מנין שכל אלו מומין ואינם ראויים לקרב על גבי מזבח ת"ל (מוס רע) [כל מוס] .

סס ע"ב) בשלמא רגלים בלא שנה משכחת לה פי' כגון שכדר קודם הפסח שעברו עליו פסח שבועות סוכות ועדיין לא נגמרה לו שנה עד כיסן הילכך רגלים מלאו ושנים לא מלאו אלא שנה בלא רגלים היכי משכחת לה אליבא דרבנן אבל אליבא דר' שמעון דסבר ג' רגלים [כסדרן] וחג המולדות תחלה אפשר כגון שכדר בראש חדש אייר אחר חג המולדות שנגמרה שנה ועדיין לא נגמרו רגלים ואין עמו רגל [אחר] חוץ מפסח אליבא דר' שמעון דאינו עובר עד שיעברו עליו ג' רגלים כסדרן אלא למאן דלית ליה כסדרן היכי משכחת לה ולרבי (יהודה) כמי משכחת לה וכו' אלא לרבנן היכי משכחת לה והאדרין משכחת לה כדתיב רב שמעיה עלת פעמים ו' פעמים ז' הא כילד שניהם מלאים פי' כיסן ואייר שבעה כמו שפי' ר"ח ז' ל-זש"ל יבין מאן תנא דפליג עליה דרב שמעי' והאדרין אחרים דתיבא וכו' פי' שאין להם לא חסרים ולא שלמים אלא לעולם כיסן מלא ואייר חסר (וכן שאר החדשים אחד מלא ואחד חסר) ומעיינן להו להאי סברא מהא דתיבא אחרים אומרים אין בין עלרת לעלרת ואין בין ראש השנה לר"ה אלא ד' ימים בלבד כגון אם היתה ר"ה בשנה זאת יום ח' יהא לשנה הבאה יום חמישי ומלא ביניהם ד' ימים יום ח' יום ב' יום ג' יום ד' וכן עלרת אם היתה בשנה זו יום ד' תהי' לשנה הבאה יום ח' ומלא ביניהם ד' ימים יום ד' ויום ה' ויום ו' ויום ז' ואי אתה מולא שנים כסדר הזה אלא ח"כ היו חדשים כסדרן וביאור דבר זה אם יהי' ראש השנה אליבא דאחרים יום ח' מרחשון יהי' יום שני ויום שלישי כסלו ד' טבת ה' ו' שבט ז' אדר ח' ב' ניסן ג' אייר ד' ה' סיון ו' עלרת ד' תמוז ז' ח' אב ב' אלול ג' ד' לשנה הבאה תשרי ה' מרחשון ו' ז' כסלו ח' טבת ב' ג' שבט ד' אדר ה' ו' ניסן ז' אייר ח' ב' סיון ג' עלרת ח' [תמוז ד' ה' אב ו' אלול ז' ח' הנה כתבאר לך שאי אפשר שיהיה בין ראש השנה לראש השנה ובין עלרת לעלרת אלא ד' ימים בלבד אלא ח"כ היו חדשים כסדרן חדש ב' ימים וחדש יום אחד . ואם היתה שנה מעוברת חמשה פי' אם היתה שנה זאת יום ב' אליבא דאחרים והיא מעוברת תהיה השנה הבאה יום ז' ומלא ביניהם ה' ימים יום ב' יום ג' ויום ד' ויום ה' ניוס ו' ובלבד שתעשה אדר שני (מלא) [וניסן] יום אחד מפני שניסן לעולם מלא ואם תעשה ב' ימים לכיסן ומלא אייר יום אחד ומלא כיסן חסר . וכריך אתה לידע שזה שאמרנו ואם היתה שנה מעוברת חמשה הוא בין עלרת של שנה שקודם המעוברת ובין עלרת של שנה המעוברת אבל בין עלרת של שנת מעוברת ובין עלרת של מולאי המעוברת ד' ימים הן (וביאור דבר) זה אם היתה ראש השנה יום ב' מרחשון יום ג' ד' כסלו ה' טבת ו' ז' שבט ח' אדר ב' ג' אדר ד' ניסן ה' אייר ו' ז' סיון ח' עלרת ו' תמוז ב' ג' אב ד' אלול ה' ו' לשנה הבאה ר"ה ז' ומלא בין ר"ה זו לר"ה שעברה ה' ימים ב' ג' ד' ה' ו' . מרחשון ח' ב' כסלו ג' טבת

ד' ה' שנת ו' אדר ז' ח' ניסן ב' אייר ג' ד' סיון ה' עשרת ג' כמלא בין עשרת לעשרת
 שעבר ד' ימים ו' ז' ח' ב'. הכה כתבאר לך לפי חשבון שבין ר"ה שעברה ובין שנה המעוברת
 הוא החשבון אבל בין המעוברת ומולאי המעוברת ד' ימים בלבד בין עשרת לעשרת אבל בין
 ר"ה של מעוברת ובין ר"ה של מולאי מעוברת כמי חמשה (כמלאת חומר) אם היתה שנה
 מעוברת בין עשרת שנה ובין עשרת שעבר' ה' ימים (ובין ר"ה זאת המעוברת ובין ר"ה הבאה
 ה' ימים) כמו שיתבאר מן החשבון

דף ז' ע"א) ולא פליגי הא בחם הא בבעל מום [לריך אתה לידע בכור בעל מום]
 מלותו שאכל בשנתו כדחנן כדכורות פרק ד' הזכור כאכל שנה בשנה [בין תס בין בעל
 מום שכאמר לפני ה' אלוקיך תאכלנו שנה בשנה] ואם היה תמים שהוא עתיד להקרב
 אין מוכיין לו אלא מיום שכולד מפני שהוא [עומד לאכילה] [עתיד להאכל] וראוי לאכול
 (בו) ביום שכולד. ואתמיהיכן בעל מום מי מלי אכיל ליה פי' ואע"ג שהוא בעל מום אינו
 ראוי לאכילה אלא לאחר ח' ימים דפחות משמונה כפל הוא. וזההדין דקים ליה [בגויה]
 שכלו (לו) חדשיו.

דף ט' ע"א) שנת החמושים ארהה בוגה ואי אתה מוכה שנת חמשים חסר אחת שמה
 היא דכתיב וספרת לך שבע שנתות שנים שבע שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שנתות
 השנים תשע וארבעים שנה ושנת חמשים יובל וסברי רבנן שנת יובל אינה עולה למנין שני
 שבו כדכתיב בספרא יכול שנת היובל עולה [למנין] [לבאן מוכיין] שני שבו ת"ל שש שנים
 תזרע שדך ושש שנים תזרע שדך שני זרעה חמירה עולה למנין שני שבו ולא שנת יובל
 עולה למנין שני שבו הילכך מאחר שנת יובל חושבין [שנת יובל מוכיין ו' שנים] ומשמיעין
 שביעית וחושבין שנת היובל שנת שמה היא [וזהו] פי' שנת חמשים אתה מוכה ואי אתה
 מוכה שנת חמשים חסר אחת כלומר שהוא [שנת] שמה כמו שפרשנו שלא תחשוב שנת
 יובל כשאר השנים ותתחיל לחשוב שש שנים מאחר היובל ומקדש שביעית לשנת תשע וארבעים שהיא
 משש השנים וכמלאת זרע ה' שנים מאחר היובל ומקדש שביעית לשנת תשע וארבעים שהיא
 [שיעית] ליובל כר' (יהודה) דאמר שנת חמשים עולה לבאן ולבאן כלומר עולה ליובל ועולה
 [לשני] שבו.

שס ע"ב) אלא ר' יהודה מואי טעמיה פי' מאי טעמי' דר' יהודה שעשה עיקר היובל
 שלוח עבדים ולא עשה תקיעה עיקר ואמרינן (קסבר) מקרא דרש לפניו ולא לפני פניו
 (פי') [כי] כך סדר הפסוקים והעברת שופר תרועה בחדש השביעי צעור לחדש ביום הכפורים
 תעבירו שופר בכל ארליכם וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל יושביה
 יובל היא תהיה לכם ושנתם איש אל אחותו ואיש אל משפחתו תשובו יובל היא שנת החמשים
 שנה תהיה לכם ר' יהודה סבר מקרא דרש לפניו כלומר יובל הוא צמה בפסוק שלפניו
 שהוא וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ שהוא שלוח עבדים ולא לפני
 פניו שהוא והעברת שופר תרועה.

שס) אמר ר' חייא [אמר ר' אבין] [בר אבה] אמר ר' יוחנן זו דברי רבי יוסי בר יהודה
 אבל חכמים אומרים שלשתן מעכבות פי' שלוח עבדים והעברת שופר והשמטת קרקע קסברי
 מקרא דרש לפניו שהוא וקראתם דרור הרי שלוח עבדים ולפני פניו והעברת שופר תרועה
 הרי תקיעה ולאחריו לא תזרעו ולא תקלרו הרי השמטת קרקע הילכך שלשתן מעכבות.
 שס) אחר הגומע ואחד המנריך ואחד המרכיב שלשים יוסלפני ר"ה עלתה לו שנה ומותר
 לקיימן בשביעית. לריך אתה לידע עיקר הדבר ואחר (כך) יתברר לך (פירושו) [פי'] [הילכך]
 (הלכה) [ההלכה] (זו הא) דתנן אין כוטיעין ואין מוכיבין ואין מוכיבין ערב שביעית פחות

משלשים יום לפני ר"ה היינו סבורים שבכהוא פי' משנה זו דת"ק דמשנ' דאמר פחות משלשים יום
 [לפני ר"ה] [שלשים יום] בלבד צעידתי שתקלוט קודם ר"ה וצ"ח רב כחמון ופי' דלח פליגי הכי
 תנאי (עם הכי תנאי) אלא בקליטה דתנאי קמא סובר לשלשים יום קולטת ור' יהודה סובר
 לשלשה ימים קולטת ור' יוסי ור' שמעון סברי דלשתי שבתות קולטת. וכולהו מודו דלריבין אבו
 [לשלשים יום] שתעלה לנו שנה אחר שתקלוט ואח"כ יהא מותר לקיימה בשביעית. ופי'
 אליבא דר' אליעזר דאמר שאין חשוב שנה אלא שלשים יום ומשום הכי אומר רב כחמון לדברי
 האומר שלשים יום וכו' ועל הא דאמרינן אלא מאי ר' אליעזר שלשים ושלשים צעידתי פי' הא
 צרייתא דתניא בה אחד הנוטע שלשים יום לפני ר"ה שמענו ממנה דלשלשים קלטה
 הכטיעה ולא תעלה לו שנה אלא שלשים יום. אי ר' מאיר הוא אי אפשר דהא לא צעידתי אלא יום
 אחד והאי צרייתא אמרה דשלשים יום הוא שחשוב שנה אבל פחות מכאן לא וחי ר'
 אליעזר שלשים ושלשים צעידתי לקליטה ושלשים אחרים כדי שתעלה לו שנה כמו שפרשנו
 למעלה שאנו לריבין שתעלה לנו שנה אחר הקליטה [שביתה] כמו שפרשנו ואי כמי סבר
 כר' יהודה דלשלשה ימים קלטה שלשה ושלשים צעידתי לקליטה ושלשים שתעלה לנו שנה דהא
 פי' רב כחמון דאפי' ר' יהודה סובר שלשים צעידתי ואחר כך תעלה לנו שנה כדאמרינן לדברי
 האומר שלשה לריך שלשה ושלשים. ופרקינן לעולם ר' מאיר הוא דאמר יום אחד בשנה חשוב
 שנה וזה שהגריך האי תנאי שלשים יום לפני ר"ה לא כדי שתעלה לנו שנה אלא כדי שתקלוט
 קודם ר"ה. ואקשינן אי הכי שלשים ואחד יום צעידתי [פי' אפי' תוקמיה כר'] מאיר שלשים ואחד
 צעידתי לקליטה ויום אחד אחר שלשים כדי שתעלה לנו שנה אחר הקליטה. ופרקינן
 יום שלשים עולה לבאן ולבאן כלומר הוא (סוף) הקליטה וחשיבין אותה כאלו אחר הקליטה
 הוא לענין יום אחד בשנה חשוב שנה. ואם תשאל מאי אחר שעמדה הברייתא (בזו) לר' מאיר
 אמאי תנא בה פחות משלשים יום לא עלתה לו שנה ואסור לקיימן בשביעית משום שלא קלטו
 דאוקמינן לר' מאיר דסבר קליטה לשלשים יום וכדאמרינן כי קאמר ר' מאיר שלשים לקליטה
 (אלא) לא עלתה לו שנה למה והא ר' מאיר סבר יום אחד בשנה חשוב שנה. תשובתך יש לומר
 לא אמר ר' מאיר יום אחד בשנה חשוב שנה אלא אם היה אותו היום אחר הקליטה אבל
 הכא משלא קלטה לא עלתה לו שנה.

דף י"א ע"ה) ר' אליעזר אומר כונן שנתשרי כולדו אבות, פי' אברהם ויעקב אבל יצחק
 מודו שניסן כולד וכדקיימא לן במכילתא דר' שמעאל בחגי הלילה כדבר עם אברהם אבינו
 בין הבתרים בחגי הלילה כולד יצחק בחגי הלילה לקובבורות וכו' ר' יהושע אומר מכין שניסן
 כולדו אבות שנה' ויהי בשמונים שנה וגו'. קשיא לן טובא מאי ראייה יש מפסוק זה והא בדהיא
 כתוב כי' בחדש זיו הוא החדש השני שמענו שאייר שהוא החדש השני הוא [הבקר] חדש זיו
 והוא אומר דניסן הוא חדש זיו דאמר מכין שניסן כולדו אבות ואמר חדש שכולדו בו זיוותי
 עולם אלמא ניסן הוא חדש זיו (אללנו). והאי קשיא קשיא אלל רבינו יוסף הלוי ז"ל לולא
 אשכח בה (פירושה) דדייק.

שם ע"ב) ר' אליעזר אומר אותו היום שצעה עשר במרחשון היה יום שזול כימה שוקע
 ביום. לריך אתה לידע לורת הרקיע והמזלות ומהלך השמש בכל חדש וחדש ובכל מזל ומזל
 ואח"כ תבין (כילד) מזל כימה שוקע צ"ל במרחשון. ולריך אתה לידע שהמזלות שנים עשר
 כנגד י"ב חדש ואלה שמותם טלה, שור, תאומים, סרטן, אריה, בתולה, מאזניים, עקרב, קשת,
 גדי, דלי, דגים. והשמש מהלכת חדש בכל מזל ומזל שלשים יום בכל מזל כנגד שלשים מעלות
 שבכל מזל מעלה אחת בכל יום לפי (קירוב) החשבון אבל לפי דקדוק החשבון מהלכת בכל
 מזל ומזל שלשים יום ועשר שעות וחמי שעה כמלאת מקפת שנים עשר מזלות בשם"ה ימים

ושנה שעות חמשה היא שנת החמה והשמש בחדש כיון בטלה , אייר בשור סיון בתאומים חז
 באריה אלול בבתולה תשרי במאזנים מרחשון בעקרב כסלו נקטת טבת נגדי שבט גדלי אדר
 בדגים . וזה שאמרו שהשמש בניסן בטלה אייר בשור וכן שאר החדשים לאו למימרא שבכל
 שנה ושנה כן הוא שבראש חדש תהיה השמש במעלה ראשונה ממזל טלה ותהליך כל החדש
 בכל המזל (וכן שאר החדשים לא) אלא יש שנים שאין השמש מגעת לטלה עד כ' בניסן או
 עד שנים ועשרים [באדר שני] (וכן כמי יש שנים שתגיע למזל טלה בכ"ה
 באדר שני) וכן כמי יש שנים שאין מגעת למזל מאזנים עד כ"ו [בחדש אלול]
 (בתשרי וכן כמי יש שנים שתגיע למזל מאזנים בכ"ט אלול) וכן כמי יש שנים שלא תגיע למזל
 מאזנים עד שלשה ימים במרחשון . וכן כל חדש וחדש לפי שאין חשבון לבנה שהוא חשבון
 חדשים וחשבון שנת החמה שהוא חשבון מזלות יולאין באחת שנת החמה שס"ה יום ושש שעות
 וחשבון שנת לבנה שס"ד יום ושמונה שעות ותתע"ו חלקים מחלק ושמיים חלקים בשעה ולפיכך
 אין החשבון יולא באחד שנת החמה יתירה על שנת הלבנה עשרה ימים וכ"א שעות ור"ד
 חלקים . מיהו כיון שרוב השנים חמה בניסן ממזל טלה בין בסוף החדש בין באמצע בין
 בראש וכן באייר בשור וכן בכל החדשים קורין החדשים על שם המזלות ואנו אומרים טלה
 לבניסן שור לאייר תאומים לסיון וכן בכל חדש וחדש כמו שפירשנו . ולריך אתה לידע שהמזל
 שתהיה בו השמש והמעלה שנה השמש היא עולה תחלת היום מהמזרח ומעלה שבנגדה ממזל
 שביעי שוקעת במערב כגון אם היתה מעלה עשירית ממזל טלה עולה מן המזרח באותה שנה
 מעלה עשירית ממזל מאזנים שהיא שביעית לטלה שוקעת במערב ובזמן שמעלה עשירית
 ממזל טלה באמצע רקיע מעלה עשירית ממזל מאזנים שוקעת תחת הארץ כנגד התהום
 וכן כמי בזמן שמזל מאזנים עולה מן המזרח מזל טלה שוקע במערב ובזמן שמזל מאזנים
 באמצע הרקיע למעלה על הארץ מזל טלה שוקע תחת הארץ כנגד התהום ובזמן שמזל
 שור עולה מן המזרח מזל עקרב שוקע במערב ובזמן שמזל שור באמצע הרקיע למעלה על הארץ
 מזל עקרב שוקע תחת הארץ למטה וכן כמי בזמן שמזל עקרב עולה מן המזרח מזל שור שוקע
 (במערב ובזמן שמזל עקרב באמצע הרקיע למעלה על הארץ מזל שור שוקע) תחת הארץ כנגד
 התהום . ועל הסדר הזה הם שנים עשר מזלות (כל) מזל שיעלה מן המזרח שביעי לו שוקע
 במערב וכל מזל שיהיה באמצע הרקיע למעלה על הארץ שביעי לו למטה מן הארץ כנגד התהום .
 ולריך אתה לידע שהמזלות בגלגל תשיעי ותחת גלגל התשיעי הגלגל השמיני (בו) [אלו]
 הכוכבים הקבועים והם שקוראין אותם בלשון ערבי (אל כוכב אליבטות) [לכוכב עתה] . ומן
 הכוכבים האלו שבמזל השמיני כ"ח כוכבים כנגד שנים עשר מזלות מכוכבים כנגדם מחולקים
 עליהם וכל כוכב מהם נקרא מחנה ויש שם מחנה שיש בה שלשה כוכבים באחד ויש שם מחנה
 שיש בה ארבעה וחמשה כוכבים ושנה . ואלו היכו לריבים ללורתם היינו לרים אותם והם
 מכוכבים כנגד המזלות שתי מחנות ושליש מחנה לכל מזל ומזל והם שקוראין אותם בלשון
 ערבי (אל מאכזב) [אל מחל] ומחנות אלו אין לנו יודעים שמותם בלשון ערבי ואין לנו יודעים
 שם אחד מהם חוץ מכימה והוא במחנה השלישית למחנות שהיא מכוכבת כנגד ראש מזל טלה
 והוא שקורין (אותה) בלשון ערבי (תתה) [תריה] וכמלאת מחנה כימה מכוכבת בין מזל טלה
 ומזל שור שלישיה למזל טלה ושני שלישיה למזל שור . ובשבעה עשר במרחשון השמש במזל עקרב
 בי"ז מעלות בו וקיימ"ל דבאמצע היום נכנס נח לתיבה כדכתיב בעלם היום ותניח בספרי
 וידבר ה' אל נח בעלם היום הזה עד שאמר המקום הריני מכניסך לתיבה בחי היום וכל מי
 שאסר (בידו) למחות יבא וימחה וקיימ"ל שלא נכנס (נח) לתיבה עד שהתחיל המטר [ודחפוהו
 המים] כדכתיב מפנימי המבול . ואמרו נח מקטני אמנה היה שכאמר מפני מי המבול שלא

ככנס עד שהתחיל המטר. הא למדת שזאמלע היום ירד המזל ובזאמלע היום [ככנס ו] השמש זאמלע הרקיע והשמש היתה באותו היום במזל עקרב זאמלע המזל כמו שפרשנו למעלה. והנה אנו לרים לורת גלגל אחד ובו שנים עשר מזלות והוא גלגל המזלות (והשמש בתוך מזל עקרב) [ובו השמש בתוך ובו מזל עקרב] והגע עלמך באלו בתוך המזל (היא) כדי שיתבאר לך למראית העין. וגלגל אחר תחתיו ובו כ"ח מחנות כמו שפירשנו למעלה והוא גלגל הכוכבים הקבועים. והנה אנו לרים מזל כימה מכוון בין טלה לשור. וזו היא לורת הרקיע והארץ ומזל עקרב זאמלע הרקיע למעלה ומזל שור שבו כימה שוקע תחת הארץ כדי שיתבאר [לך] למראית העין [1*] (ולמראית העין) יתבאר לך מזורה זו שבזמן שמזל עקרב זאמלע הרקיע מזל שור שבו כימה שוקע תחת הארץ.

סס) ור' יהושע אומר אותו היום שזעה עשר באייר היה. כבר פירשנו למעלה שבאייר השמש במזל שור שבו כימה הילכך באייר שהשמש במזל שור זאמלע היום כשהיא השמש זאמלע הרקיע כימה כמו למעלה ודבר פשוט הוא.

דף י"ג ע"א (הדר) אמר ר' ירמיה לאו מילתא היא דאמרי. פי' שאמרתי וקיים להו לרבנן דהא אשבתן דקיים להו מבטיח דבטיח מיכיה (חברייא) מרב הונא עומר שהקריבו וכו' ודחינן להא סיעתא דר' ירמיה ואמר לי' מאי ראייה אייתית דלמא דלא עייל כלל [כלומר] ודלמא לא הקריבו [כלל] אלא ממה שהי' כשעלו לא הביא לא שלש ולא רביע ולא כלום אבל אילו הי' רבעא (או דקא) הוי להו ספק שמה שלש הוא ולא קיים להו. ודמי ר' ירמיה ואמר לאס"ד דלא עייל כלל שאלמלא בן בחמשה יומי פרי לבתחלה וחזי לטחינה אלא שכבר הביא פחות משלש ובגמר באותן חמשה ימים ואקשו עלה דר' ירמיה ואבתי בחמשה יומי ממלא ותהא ראוי לטחינה אלא מאי אית לך למימר ארץ לני בתיב בה ומזהרת להגדיל ומשום הכי נגמרה תבואה שלא הביאה שלש בחמשה יומי הבא כמו ש לומר שלא הביאה כלום לא שלש ולא רביע ומשום שהיא ארץ לביעשתה לחמשה [יומי] ואידחייה האי סיעתא דר' ירמיה ועמדה תשובה הראשונה דכל שעוריה דחכמים כך הם וקיים להו.

דף י"ד ע"א (בצלים הסריסים איבא ביניהו פי' לר' עקיבא דאמר שאין קרוין ירקות ומתעשרין לשנה הבאה אלא שגדלין על כל מים הכי פול דמזרי איכס גדלין על כל מים (דהא לריבין הפסקה ועל מים שזורדין עליהן בזמן הפסקה מפסידי להו ולא מועיל להו הילכך איכן גדלין על כל מים) אלא על רוב מים הילכך כגורן ויקב דמי ומתעשרין לשנה (שעברה אליבא דר' עקיבא ולר' יוסי הגלילי דאמר יאזו ירקות שגדלין על מי שנה הבאה דשמעי' מהאי מימרא דכל מה שזריבין למי שנה הבאה אפי' עונה אחת ירקתן ומתעשרין לשנה הבאה הכי פול המלוי ובללים הסריסים אפי' שיש עת שאין הנאה להן במים הואיל ואיבא עת דלריבין למי) הבאה אחר הפסקה כירקתן ומתעשרין לשנה הבאה. והא דתביא דבללים כר' עקיבא אלא דהא תנינא דהא חס מנע מהן מים מתעשרין לשעבר שזמלאו שאינן גדלים על כל מים אלא על רוב מים וכגורן ויקב דמי (ואם לא מנע מהן כמלאו גדלין על כל מים וכירק דמי) ומתעשרין לשנה הבאה.

סס ע"ב) שוה לאילן לער'יה ולרביעי ולשביעית (פי' לשביעית) [ע"י ל"י הא דתכן] עד מתי חורשין (די שדה) אילן וכו' ומכין איהו שדה אילן [על כל ג' אלכות לבית סאה. ועל

(* ככל מקום אשר יראה אותן מאותות ליפרען, ידע המעיין שזה מורה על אמה הזורה אשר בלוח הזרות והתמונות ישום מראית עיניו. כי כדי להקל על המעיין, שמתכל הזרות והתמונות, בסוף הספר בלוח לדנה. (הבז"ל)

פירוש הרמב"ם על מסכת ראש השנה ז

הא חמרינן ולשביעית פי' אם היה בתוך סאה חילין של תאנים וחילין של רמונים וחרוץ
חרוץ כמו חנון חילין באחד מהם ושלה חילנות הן וחורשין כל (בית) סאה בשבילן וכן
כמו אם היו שלהם חחרוץ בתוך בית סאה ג' חילנות חסופין וחורשין כל (בית) סאה
בשבילן וכן כמו אם חטט חחרוץ גשיטת וככנס בשביעית כוהגין בו מכהג גשיטת וחילין בתר

חכמה כחילין לענין שביעית

דף ט"ו ע"ה) ואיירי דמושמי ביה כולי עלמא פי' בשביעית בזמן שכל בני אדם
פכנסים בננות ופרדסים ואין מוחין בידם אינן יכולין למשמש בחילנות גדולות אבל חחרוץ מפני

שהוא קלר והכל חוהבין אותו ומשמין בו אינו חובט עד שכה רביעית מן השבוע
שם) שבט דחדשים או שבט דתקופות כבר פי' למעלה שהמשא [מהלכת] כל מול

ומול מי"ז מולות בשלשים יום ועשר שעות ומחלה כמלאו ימי שני החמה שם"ה יום וש

שעות ומינן זה כגון אם היתה המשא בתחלת מול טלה אינה חוזרת לתחלת מול טלה עד

שם"ה יום ורביע כמלאה המשא מהלכת בכל מול ומול שלשים יום ועשר שעות ומחלה ו"ה

יום ושבע שעות ומחלה בכל תקופה ותקופה ומינן שנת הלבנה ש"ד ימים וח' שעות

ותמע"ו חלקים כמלאה שנת החמה מוספת על שנת הלבנה עשרה ימים וב"ה שעות וכ"ד

חלקים ומחצית חדשים היא בשנת לבנה ומחצית תקופות בשנת חמה ולפי אותן הימים

מוספת שנת החמה על שנת הלבנה כמלאו התקופות אינן בתחלת החדשים אלא פעמים

נופלת תקופת תשרי בעשרה ימים בתשרי ופעמים בי"ה בתשרי (ופעמים בעשרים בתשרי)

וכן כמו תקופת טבת פעמים נופלת בעשרה טבת ופעמים בעשרים טבת ופעמים באחד

[או בשנים] שבט ומלאה חומר בשנה שתקופת טבת נופלת בשבט שנת של אותה שנה

בטבת הוא לענין תקופה ואדר של אותה שנה הוא שבט דתקופה דהא בזמן שתקופת טבת

נופלת בטבת שנת אחר תקופת טבת ובזמן שתקופת טבת נופלת בשבט שנת בטבת ואדר

שהוא אחר התקופה בשבט והו' (שנת) שנת דתקופה

שם ע"ג) אמר רבי יוחנן נהגו העם בחרובין בר' נחמיה פי' שאמר שאע"פ שחטנו

קודם ט"ו בשבט מתעשרין לשנה הבאה מפני שהן עושין זריכה אחת בשנה ואותיה ה'

שמעון בן חלקיה מהא דתניא בכות שוח שביעית שלהן (שניה שהן עושות לשלש שנים פי' שנת שביעית

שלהן) שניה לפירותיהן כלומר אין עושין בשבע שנים אלא שתי זריכות מפני ששנה ראשונה

מן השבוע ושנייה אינן ראויין לאכילה עד סוף שנה שלישית [דנטעין] עד שתכנס ט"ו יום

משבט ושנה רביעית הרי טעינה אחת טעינה שניה (כמו) ומחמת שנה רביעית חמישית

וששית עד ט"ו משנה שביעית ואחר כך ראויין לאכילה והא תניא בכות שוח אע"פ שאין עושות

זריכות אלא לג' שנים אעפ"י מפני שחטנו קודם ט"ו ימים בשבט משנה רביעית קארי

לה שנה שאלמלא לשנה הבאה מתעשרין שביעית שלהן שלישית הוה לי' למימר מפני שיש ג'

שנים לשתי טעינות ושנה שביעית תחלת טעינה שלישית היא אלא מפני שחטנו קודם ט"ו

בשבט לשנה שעברה שהיא שנת ששית מתעשרין ומשום הכי תני שביעית שלהן שניה

שאע"פ שבכנסה שביעית מפני שחטנו קודם ט"ו בשבט לשנה שעברה נחשבין (שמעין) מינה

דלשנה שעברה מתעשרין הילכך לשנה שעברה מתעשרין) ואמאי חזרת דכהגו עלמא בר'

נחמיה דאמר לשנה הבאה מתעשרין (ואתיק)

דף י"ט ע"ג) והבא בעבור שנה קמפלגי דחניא כמה עבור שנה שלשים יום פי' דאדר ראשון משלשים יום. רשב"ג חומר חדש פי' חדשה של לבנה כ"ט יום וכך פי' שמועה זו דתנא קמא סבר דאין יולאין חלא על אדר ראשון סבר דאדר ראשון שלשים יום ובזמן שידועין באיזה יום הוקבע ר"ח של אדר ראשון איין לריבין ללאת על אדר שני מפני שמידעי קבוע אדר ראשון מוכין שלשים ומקדשין יום ל"א והוא ר"ח (של אדר שני חה התנא שאמר שיולאין על אדר שני סבר דאדר ראשון) כ"ט יום. ואקשו אי דידיעי חדש כמי ידעי פי' כלומר כשם שאמרת דתנא דסבר דחדש העבור שהוא אדר ראשון (שלשים יום הוא דסבר דאין יולאין חלא על אדר אחד מפני שמוכין שלשים יום ומקדשין יום ל"א ומעכו גומרין) לאדר שני כך כמי מאן דסבר דאדר ראשון כ"ט יום איין לריבין ללאת חלא על אדר ראשון ומעכו מוכין כ"ט יום ומקדשין יום שלשים ואמאי תני חס כתעברה שנה יולאין על אדר שני מפני הפורים. ומפרקין האי תנא דאמר חדש העבור פעמים עשה חדש מעובר משלשים ופעמים עשה אותו כ"ט (ומשום הכי) לריך ללאת על אדר שני לידע חס אדר ראשון משלשים היה אז מכ"ט. (ס) שלדו ליה למר עוקבא אדר הסמוך לניסן לעולם חסר מותיב רב נחמן וכו' עד דמזיה לקדש על פי הראי' פי' (פעמים) חע"פ שהוא דבר ידוע שהוא יום ר"ח שלמים יולאין ומודיעין שנתה החדש כדי לקדש על הראי' ולא על החשבון ואע"פ שהחשבון והראי' שוין. דף כ' ע"ה) ואיבא דאמרי אף אנן נמי חגיגין [משנה] דשמעית מינה דאדר הסמוך לניסן לעולם חסר דתנן על שני חדשים מחללין את השנת על ניסן ועל תשרי אי אמרת בשלמא לעולם חסר וזי אפשר לעולם מלא חס חל להיות משעה ועשרים בו יום שני יולאין יום שניעי שהוא יום שלשים כדי לקדש ארזיה שאי אפשר שנעשה אותו שלשים חלא אי אמרת לפעמים חסר מכ"ט פעמים מלא משלשים אמאי מחללין עליהן שבתות חס חל כ"ט יום שני הוילי ואפשר שיהא מלא משלשים מעברין לי' כדי שלא יחללו את השנת ומשלימין יום השנת לשלשים ונקדשי' למחר בחד בשנת שהוא יום ל"א ולא נחלל עליו את השנת ואמאי תנינא על ניסן ועל תשרי חלא שמע מינה דבעולם אדר הסמוך לניסן לעולם חסר. ואהדרינן לי' לרבנחמן אי איקלע יום שלשים בשנת הכי כמי פירוש לעולם פעמים מלא פעמים חסר עבדינן לי' והא דאמרת חס כן אמאי מחללין עליו את השנת וכעברי' האי דתנא ונקדשי' למחר הכי כמי אי איקלע יום שלשים בשנת איין מחללין ויולאין בו חלא משלימין אותו ומקדשין חד בשנת ובו יולאין והבא נמאי עסקינן פי' זה שאמרו מחללין בגוף דאיקלע יום אחד ושלשים שהוא ראש חדש ודאי חל להיות בשנת ומשום הכי מחללין עליו את השנת. ואתא רב כהנא ואקשי על רב נחמן קושיא אחריתי דאמר דאדר הסמוך לניסן לעולם חסר מהא דתנן בזמן שנת המקדש קיים מחללין אף על כולם מפני תקנת הקרבן (שמעינן מינה דכל שנים עשר חדש איין מחללין עליהם חפי' ניסן ותשרי חלא משום תקנות הקרבנות) פי' כדי שיקריבו קרבן ראש חדש חבל לקדש על הראיה לא שאלמלא מחללין לקדש על הראי' מאי איריא בזמן שנת המקדש קיים חפי' חרב כמי מחללין (כדי) לקדש על הראי' (חלא שמע מינה דאין מחללין לקדש על הראי') ואין מחללין חלא ח"כ כסתפק היום. בשלמא אי אמרת זמנין מלא חמנין חסר משום הכי יולאין להודיען אדר זה שעבר חס מלא היה חס חסר חלא אי אמרת לעולם חסר אמאי מחללין (והא דבר ידוע הוא. ואם תאמר כדי לקדש ארזיה הא קיימא לן מהאי משנה דאמר) ובזמן שנת המקדש קיים מחללין אף על כולן דאין מחללין לקדש ארזיה כמו שפי'. ועמדה התיובחה על רב נחמן אליבא דהאי ליטנא בתרא דאיבא דאמרי. כיהתא עולא וכו' פירשה רבינו תנא חלא ל. ס ע"ג) אמר לי' אבוה דר' שמלאי לשמואל ידע מר האי מילתא דתנן בסדר העבור

וכו'. כי סליק ר' זירא וכו' זה שאמר אבות דר' שמלאי לפני רבינו שמואל מחשבתן את
 מולדותיהן כולד קודם חלות בידוע שנראה קודם לשקיעת החמה (לפני נפקא מינה לאבחאי
 סהדי. לריבין אבו לבאר מחלה מפני מה אם כולד קודם חלות כראה קודם לשקיעת החמה)
 ובאזיה מקום ראי' זו ומאי הוא המולד ואח"כ אבו מפרשין דרך ההלכה. לריק אתה לידע
 שהגלגלים עשרה זה בתוך זה גלגל הראשון שאבו רואין הוא גלגל הירח שכי לו (למעלה הימני)
 [ויסמוך לו] גלגל כבש שלישי לו שלמעלה הימני [גלגל] כנה רביעי גלגל חמה חמשי גלגל מאדים
 ששי גלגל לדק שביעי גלגל שבתאי שמיני גלגל הכבדים הקטועים כגון בימה ועש וכסיל גלגל
 תשיעי הוא שבו שנים עשר מזלות גלגל עשירי הוא [גלגל] החחר שמהלך ככולן והוא סובב
 בכ"ד שעה הילוך שזה עליוזאין להוסיף וממנו חץ לגרוע. זה שאבו אומרים [כי] בתקופת
 טבת השמש במזל פלוני בתקופת כסין במזל פלוני בחדש פלוני במזל פלוני. וכן שנעת
 הכבדים לאו למימרא דבגופו של מזל הוא דהא השמש בגלגל רביעי והמזלות בגלגל תשיעי
 אלא כשהי' [ללפון עולים ויורדים] המזל בגלגל שלו מכוון כנגד [מזל] משנים עשר מזלות
 אמרי' במזל פלוני הוא מהלך כלומר כנגדו. וכן הירח וכן שאר הכבדים שהם שבתאי לדק
 מאדים חמה כנה כבש לבנה וכל כבש (וכבש) מהלך בגלגל שלו לפי רוב היקף גלגלו ולפי
 קטנו מי שהוא בגלגל עליון מהלך בימים הרבה וכל גלגל שהוא [גדול] [למעלה] מחברו
 מהלך בגלגלו יותר מנגלל חברו ולפיכך השמש מהלכת בגלגל שלה בשנה אחת [ושבתאי
 בשלשים שנה לפי שהשמש בגלגל רביעי] ושבתאי בגלגל שביעי וכן כמי מהלכת השמש בגלגל
 בש"ה יום ורביעי יום והירח [בששנה ועשרים] [בכ"ט] יום לפי שגלגל חמה גדול מגלגל
 לבנה. ומן הגורה האחת יתבאר לך שכל גלגל שלמעלה גדול משלמטה. וזו היא לורת הגלגלים
 והמזלות וורת הארץ [*2]. ולריק אתה לידע שזה שאבחנו פרים גלגלים [הללן] גלגל
 בתוך גלגל אחד לכבש אחד לאו למימרא שבך היא לורתם וכך הם הגלגלים שאין לכבש אחד
 אלא גלגל אחד לא אלא גלגלים הרבה יש יותר מזה הגורה. מיהו עשרה גלגלים הללו
 הם גלגלים שהכבדים מהלכין בהן ויש לכל כבש וכבש גלגלים אחרים כושיין [כנגד גלגל האחד]
 [ללפון ועולין ויורדין וגלגלין מכוונין כנגד גלגל החחר] וגלגלים [אינם] מכוונים חוץ
 מגלגל של עלמו של כבש מהלך בו. ולריק אתה לידע שהשמש יש לה שני גלגלים והירח
 שלשה ושבתאי לדק מאדים כל אחד יש לו ארבעה גלגלים (וכבש וכנה כל אחד מהם יש לו חמשה
 גלגלים) ומן הגלגלים הללו [יש מהן] שהן סובבין כל הארץ והארץ בתוכן ומהם גלגלים
 [שהן אינן סובבין הארץ] [שהם סובבים ואינם מקיפים כל הארץ]. ועשרה גלגלים שגרט
 אותם שהם גלגלים שהכבדים מהלכין בהן סובבין הן בארץ ולו היינו לריבם ללורת גלגלים
 הללו היינו פרים אותם ומבארים אותם. ולריק אתה לידע שהשמש והירח ושאר הכבדים
 מהלכין מערב למזרח כל אחד גלגל שלו והגלגל העשירי מהלך בהם כשני בני אדם
 שרבים זה לקראת זה ולפיכך אבו רואין השמש וזרחת בתחלת היום במזרח ושקעת במערב
 שהגלגל החחר הוא משקיעה והוא עזריחה והיא מהלכת גלגלה בש"ה יום ורביעי יום
 מעלה סמות חלק בכל יום לפי קירוב החשבו. ומשלו משל בהילוך השמש והירח בגלגלה
 כמלה המהלכת על גבי הרחיים הגע עלמך באלו רחיים סובבים מן המזרח למערב וכמלה
 מהלכת על גבה מן המערב למזרח בנחת לפי הילוכה כמלאת הרחיים מוליכין הנמלה
 ומביאין אותה כמה פעמים והנמלה [לא] הלכה בעגול הרחיים אלא דבר קועט וכשתתן
 לבך לדבר זה תראה אותו דבר ברור הוא. ולריק אתה לידע שבזמן שתתקבץ הלכנה עם
 החמה (פי') שיהיו זה כנגד זה במעלה אחת משנין לה באלו ממה מסמי שהיו באותה שעה
 אפלה עד מאד מפני שאור הלכנה מאור החמה הוא ומאור החמה הלכנה מאורה שאור

פי'
 ענה
 עין
 ידוע
 לאין
 בשם
 אלא
 כמי
 כ"ט
 יום.
 גשה
 "ט.
 וכו'
 וחיים
 צוין.
 סמוך
 מרת
 ולפי
 ח' א'
 חל
 שבת
 זו את
 עולם
 עמים
 עברי'
 אלא
 חללין
 חללין
 סמוך
 תקכת
 משום
 ולמלא
 (כדי)
 ח' א' כ'
 אדר
 ידוע
 מקדש
 על רב
 לז"ל.
 זעבור

החמה ככנס תחת הלבנה ומחירה. ובזמן שהלבנה כנגד החמה מכוונת כעשה כמי שתלה
 תרים בשמש בשמיים למעלה מן החרים תראה אותו (מחירי השמש זורחת עליו וכשתצית
 למטה מהתרים תראה אותו) אבל שכעשה מחילה לשמש. כך כשיהי' הירח מכוון
 כנגד השמש כמלא חליו למעלה כנגד השמש מחירי על אחד וחליו למטה
 כנגד הארץ אבל עד אחד מפני שכעשה בפני השמש כמחילה. וזו היא לורת
 הירח מכוון כנגד השמש וחליו למעלה מחירי וחליו למטה אבל [3*]. ומן הגורה
 הזאת יתבאר לך למראית העין שבזמן שהן זה כנגד זה חליו שכנגד הארץ אבל עד אחד
 ומפני שכשיתקבץ עם השמש שהוא אבל לגמרי תצניק לי' כמות וכשיתחיל לזוז (מעל) [מתחת]
 השמש [מעט] חפי' חלק אחד יחיר ממנו מעט כחוט השערה מפני שכשזוז הירח אור השמש
 ככנס ומחיר לו ואעפ"י שאי אפשר לו שיראה באותה שעה שזוז מתחת (הארץ) השמש מפני
 שאינו יודעין שגלה ממנו דבר מועט תצניק לי' כאלו כולד זה הוא המולד כלומר כשיזוז
 השמש מעל הירח מעלה אחת. והאת היא הגורה [4*]. ולמראית העין יתבאר לך מגורה
 זו שבזמן שיזוז [הירח מתחת] (מעל) השמש מחירי ממנו חוט אחד וכראה אותו חוט על
 הארץ. ואם תבקש לעמוד על עיקר דבר זה הבט צירח לילה ראשונה ושניה מן החדש
 תראה אותו כאלו אבל כמי שמכסה אותו [דבר] והחוט אחד ממנו המחיר הוא המולד.
 ואחר שפרשנו עיקר הדברים אנו מפרשים דברי אבא אבהו דר' שמלאי דאמר מתצניק את
 תולדותיו כולד קודם חלות צידוע שכראה סמוך לשקיעת החמה פי' אם זו מעל השמש קודם
 ששעות ביום כראה קודם לשקיעת החמה לבני ארץ ישראל דהא קיימא לן לבני ארץ ישראל
 שית' מחדתא מכסי [סיהרא]. ואם היה המולד קודם חלות כשאר מן היום ששעות
 גמורות הם שמכסי לבני ארץ ישראל ויראו אותו קודם לשקיעת החמה מפני מעלות שהלך
 באותן ששעות וכמלאת חמה שקיעת במערב והוא עדיין לא שקע. והאת היא לורת החמה
 שקיעת במערב ועדיין לא שקע הירח [5*]. וזה שאנו לרים השמש והירח בשני גלגלים
 זה תחת זה לאו למימרח שכן הוא שכבר פיר' למעלה שהשמש בגלגל רביעי והירח
 בגלגל ראשון [סמוך לארץ]. וזה שאנו לרים שני גלגלים בלבד כדי שיהי' הדבר כבר
 לעין. ומן הגורה הזאת יתבאר לך שבזמן שיש בין השמש והירח הפרש השמש שקיעת והירח
 עדיין לא שקע. כולד אחר חלות חפי' בחלק אחד כמלאו אותן ששעות שכשאר מן
 היום חסרים חלק וקיימא לן דששעות [גמורות] מכסי לבני ארץ ישראל מחדתא ואין
 השמש מספקת לשקוע אלא [א"כ] הוא כמי התחיל לשקוע אחריו ואי אפשר לרואה לבזון
 ולראות. ואחר שפירשנו דברי אבא אבהו דר' שמלאי אנו תהרין לדרכי ההלכה.
 (ס) כי סליק ר' זירא שלח לרו צריך שיהי' לילה ויום כן הודיש פי' אין עושין
 ראש חדש אלא א"כ הי' ליל ראש חדש ויום ראש חדש אחר המולד כגון אם הי' המולד
 בשעה ראשונה מליל שבת הוא שקובעין ראש חדש בשבת אבל אם הי' המולד בשעה שניה
 מליל שבת או בשלישית או בעשירית וכל שכן בשעה ראשונה מיום שבת או בשניה ובשלישית
 אין קובעין ראש חדש בשבת אלא באחד בשבת. והתמיהבן חושאמר אבהו דר' שמלאי לכפי
 דבינו שמואל מתצניק את תולדותיו כולד קודם חלות צידוע שכראה סמוך לשקיעת החמה
 לא כולד קודם חלות צידוע שאינו כראה סמוך לשקיעת החמה למאי כפקא מינה. כלומר
 מאחר דאמרינן דכל מולד שיהי' ביום דחוי הוא עד שיהי' בתחלת הלילה מאי אתא
 אבהו דר' שמלאי לאשמעינן בחלות וקודם חלות והא דחוי חלך כל מולד שיהי' ביום בין
 קודם חלות בין אחר חלות. ופריק רב אשי' לאכחושי' סהדי פי' לא אתא אבא אבהו דר'
 שמלאי לאשמעינן דאם כולד קודם חלות אותו היום ראש חדש אלא דחוי הוא ולא אתא

אלא לאשמועינן (שמעתה) דאכחשינן בה סהדי . שאם חשבו וידענו כי אחר חלות כולד
 ביום כ"ט ובחור עדים ואמרנו ראינוהו ליל שלשים בידוע דכחשי שאי אפשר שיכחה כדאמר
 אבוב דר' שמלאי . וקשיא לן האי מומר . טובא דהא אומר ר' זירא אם היל' המולד בשעה
 ראשונה אותו היום ראש חדש ודבר זה לא בתורה לנו כלל דהא קיימא לן כזה ראה וקדש
 והתשכן והראי' כהדדי ביניהם וכלומר לאכחשי סהדי ואם היה המולד בליל יום שני בתחלת
 הלילה האידן עושן ראש חדש יום שני (הא חי) אפשר שכראה בליל יום שני בשעת המולד
 הא קיימא לן דאחר המולד בשש כראה בלחמ' כולד קודם חלות בידוע שכראה סמוך לשקיעת
 החמה . ועוד אמאי מתמיהבן עליה בדברי ר' אבה אבוב דר' שמלאי אפשר זה שאמר
 מתשכן את תולדותיו כולד קודם חלות בידוע שכראה סמוך לשקיעת החמה כולד אחר חלות
 בידוע שלא כראה סמוך לשקיעת החמה לאו לעלמו אחר לקצו או לדחותו לא שאי אפשר
 שאם היה המולד בחלות או קודם חלות ביום שני שיהי' אותו היום ראש חדש שאי אפשר
 שכראה בליל שני קודם שכולד ואין מתשכן ותולדותיו אלא ליום שאחריו שאם היה המולד ביום
 שני בידוע שכראה בליל שלשי . והי' ראש חדש יום שלשי ואם היה המולד ביום שני אחר
 חלות בידוע שלא כראה בליל שלשי והי' ראש חדש יום רביעי אבל יום שני עלמו חי אפשר
 שיקבע בו ראש חדש שאי אפשר שכראה בליל יום שני קודם המולד . ואם תאמר שזו היא
 התימה שבין שאמר ר' זירא שאם היה המולד בתחלת הלילה יקבע ראש חדש באותו יום
 עלמו מתמיהבן בדברי ר' אבה אבוב דר' שמלאי דאמר מתשכן את תולדותיו דשמעית מינה
 שיום המולד עלמו אין קובעין בו אלא מתנו למדן אם יהי' ראש חדש למחר או לא . מאי
 אהדר לי רב אשי ומאי פרוקא פרוק לאכחשי סהדי . וכללו של דבר קשיא לן האי מומר טובא .
 [אמר רב בחבון] [אמר ר' זירא] כ"ד שעות מכסי סיהרא לחידין פי' לבני
 בבב . שית מעתיקתא ותמי סמי מחדתא (פי' שש שעות קודם המולד קודם שיתקבן עם
 השמש מפני שאור השמש מכסה אותו ותמי סמי מחדתא) פי' אינו כראה (בבב) עד שמה
 עברה שעות אחר המולד . לדודה שית מחדתא ותמי סמי מעתיקתא (פי' לבני ארץ ישראל
 אחר המולד בשש שעות כראה בלחמ' לעיל ותמי סמי מעתיקתא) פי' קודם המולד בשמה
 עשר שעות מכסי ואינו כראה בארץ ישראל . ולריבין אנו לפרש (למה לבני ארץ ישראל מכסי
 שית מחדתא ותמי סמי מעתיקתא ולבני בבב איפכא . לריבין אמה לידע שארץ ישראל סמוכה
 למערב של עולם) הרבה מכל הארצות כדאמר' בכמה דוכתי כי אהר ר' פלוני (ומערבא)
 [אמר' במערבא] וכדאמר ר' (עקיבא) [אבה] שכינה במערב . ובבב סמוכה למזרח בדכתיב
 ויהי' כנסעם עקדם וימלאו בקעה . בארץ שנער והיא בבב כדאמר' למה נקרא שמה (בבב)
 [שנער] . אבל מיתמיהבול כנערו לשם [ולמה שמה בבב כי שם כלל ה' שפת כל הארץ] ואעפ"י
 שבבב כוונה תאמלעו של עולם שהוא המקום המכוון למזרח וירושלם למערב . ובבב כוונה מאותו
 ומקום למערב של עולם מעט מיהו בבב קרובה מן המזרח יותר מארץ ישראל וארץ ישראל
 כוונה בכנגד מערב (הרבה) מכל הארצות . והיורח בתחלת החדש כראה במערב סמוך לשקיעת
 החמה לילה ראשונה בשניה ושלשית עד לילה רביעית כראה באמלע . הרקיע כמלא בתחלת החדש
 שהוא במערב קרוב אלכל בני ארץ ישראל שהם במערב ומשום הכי רואין אותו אחר שש שעות
 אעפ"י שהוא קרוב לשקיעת החמה מפני שהיורח במערב קרוב הוא אלכל ורואין אותו . ולבני
 בבב רואין [הוא] שהוא במערב . והם במזרח ואינם רואין אותו עד שיתרחק הרבה מן השמש
 ויהי' עונה מעט מן המערב . וחו היא לורת הירח בתחלת החדש ובני ארץ ישראל רואין
 אותו ובני בבב אין רואין אותו [6*] . ולמראית העין יתבאר לך מזרחו . ובני ארץ ישראל
 רואין אותו סמוך למולד . ואעפ"י שלא כרחק הרבה אלא אהר שש שעות מפני שהן קרובין

מן השמש הרבה אחר שמכה עשרה שעות מפני שהן במזרח ואחר שמכה עשרה שעות בגלגל
 לכל (זה שלרכו בגלגל סמוכה למזרח כדי שיהי' כבר הדבר למראית העין) זה שלרכו בגלגל
 חמה וגלגל לככה תחתיו כדי שיהא [המורה] ברורה לרוחה. וזו היא לורת הירח וכי
 בגלגל רואין אותו [*7]. ומן המורה הזאת יתבאר לך שבזמן שמתרחק הירח מעל השמש
 יפה יפה אחר שמכה עשרה שעות נראה בגלגל וכן [כמין] לבני בגלגל אין מכסי מעתיקתא
 אלא שש שעות מפני שבסוף החדש כשהירח קרוב מן השמש הירח עולה שחרית במזרח קודם
 השמש ומפני שבגלגל במזרח רואין אותו ואין כסתר מהם עד שיקרב מן השמש יפה יפה ולא
 יהי' ביניהן מהלך שש שעות אבל אם יהי' בינו ובין השמש שש שעות נראה לבני בגלגל בשהוא
 עולה שחרית במזרח ואינה נראית לבני ארץ ישראל מפני שהם מערביים והוא רחוק אללם.
 זה הוא לורת הירח עולה במזרח קודם השמש שש שעות ולבני בגלגל רואין אותו ולבני ארץ ישראל
 אין רואין אותו [*8]. ולמראית העין יתבאר לך מעורה זו שבסוף החדש בזמן שהירח עולה
 מן המזרח בשחרית כשייתקרב מן השמש אעפ"י שאין ביניהן אלא מהלך שש שעות כמו שלרכו
 נראה בגלגל ואינו נראה בארץ ישראל מפני שרחוק הוא אללם. ומשיקרב לשמש ויהי' ביניהם
 פחות מ"ח שעות אינו נראה בארץ ישראל כלל אבל קודם שיקרב מן השמש בשמכה עשרה
 עדיין נראה בארץ ישראל. וזאת היא לורת הירח קודם שיקרב מן השמש ב"ח שעות בסוף
 החדש ונראה אף בארץ ישראל [*9]. ולמראית העין יתבאר לך מעורה זו (שבזמן)
 שש בין הירח [ובין השמש] הפך גדול מהלך ב"ח שעות נראה אף בארץ ישראל. ודברים
 הללו פשוטים הם זה שלרכו בהם לורת הרבה כדי שיהיו הדברים נכונים למראית העין למי
 שלא ידע לורת הגלגלים ומהלך השמש והירח.

דף כ"א ע"א ר' איבוב נגרי ור' חייא בר אבא איקלע לבבל בעשרה במרחשון
 אמרו להו האידינא זומא רבא במערבא כלומר מעוברת היתה השנה שעברה וחדש זה
 שאתם מדמים שהוא מרחשון הוא תשרי והיום שהוא עשירי למשנכסם עשירי בתשרי הוא
 והוא לום כפור [ואתרו להו בני בגלגל אסהידו פי' תעידו לנו שהיום י' בתשרי הוא לום]
 ואתרו להו לא שמענו מפי ב"ד מקודש (פי' לא שמענו מפי ב"ד בחיזה יום קדשו את
 החדש ואין לנו יודעין אם תשיעי זה היום או עשירי. ויש לומר שמעשה הו' בימי השמד
 שאז אפשר שילאו שוחין להודיע אם נתעברה שנה ואם לא נתעברה.

(א) שלח ל' רב הונא בר (איבוב) [אביין] לרבא כד חזיית דמשבא תקופת טבת
 לריך אתה לידע שג' חדשי התקופה על שם התקופה קורין להו. פי' ניסן חזיר וסיון [על]
 תקופת ניסן נקראו ותמוז אב אלול תקופת תמוז נקראו (ותשרי מרחשון כסלו תקופת
 תשרי נקראו) ועבת ושבת ואדר תקופת טבת נקראו. וכבר פי' למעלה שהשמש מהלכת
 חדש בכל מזל לפי קירוב החשבון והשמש בתקופת ניסן במזל טלה. והבי קא שלח ל' אם
 הגיעשה עשר [בניסן יום] הקרבת העומר ועדיין לא הגיע השמש למזל טלה אלא
 בסוף מזל דגים היא עד שהוא סוף תקופת טבת דהא נאדר השמש במזל דגים כמו שפי'
 למעלה ואדר סוף תקופת טבת הוא כמו שפי' שג' חדשי התקופה על שם התקופה נקראים
 כמלאת תקופת טבת עשנה עד י"ו בניסן ועדיין לא שלמה תקופת טבת. עברה לה היא
 שמה ולא תיחוש (להא) דכתיב שמור את חדש האביב וכו' פירשה רבינו חננאל ז"ל.

(ב) (א) אימת מושלים בחמיסר. (לריך אתה לידע למה משלים בחמיסר) כבר פי' (למעלה)
 שאור הירח [באלול] מאור החמה הוא אבל הוא עלמו אפל וקודם חמשה עשר חליו שהוא
 כנגד השמש [שהוא קרוב מהשמש] מאיר וחליו האחר שבנגד המזרח בתחלת החדש אינו
 מאיר מפני שהוא רחוק מן השמש וכליל חמשה עשר לחדש כמטא עכוין כנגד השמש (וכשהשמש)

שוקעת מצערב הוא עולה במזרח כמלא חור החמה שולט בו מכל לדיו מתחת הארץ ולמעלה שמה אחת היא ודבר זה למרחית העין שבלילי חמשה עשר [כראה] כלו שלם אבל שעה שיעשה מכוון כנגד השמש מעלה מעלה אינו דבר ידוע אלא פעמים יהי' כנגדה בשעה ראשונה בלילה ובשניה ופעמים ביום ט"ו עלמו בשעה ראשונה ביום או בשנית או בשביעית כגון המולד.

ס"ט) איננה דמגלי' לרו' עלמא מפני שהיס גבוה על הארץ וכן יורדי היס כשהיו בספינה רואין את היבשה כאלו הוא תחתיהן ומשום הכי מגלי' להו עלמא ורואין אותו כולו שלם ואעפ"י שלא שלט בו האור מרוח הפגימה אלא מעט ולא הבהיק יפה שעדיין לא נעשה כנגד השמש כמו שפי' א"א בלילי ט"ו.

ס"ע"ג) יכול בשם שמוחללין על קדושו כך מחללין על קיומו. עיקר הדבר שהעדים הרואים את החדש ומחללין את השבת ובאין ומעידין בפני ז"ד על י"ג חדש כללו מחללין בזמן שבת המקדש קיים ועל שזה בזמן שהוא חרב כדתנן שעל מהלך לילה ויום מחללין את השבת ויולדין לעדות החדש שח' אלה מועדיה' וכשמקבלין ז"ד את העדות ואומ' מקודש מקודש שולחין שלוחין לקיימו בשאר המקומות (ואותן שלוחין יולדין בשבת) ומחללין את השבת על כיון ועל תשרי לבד כדאמר' על שני חדשים מחללין את השבת שבהן שלוחין יולדין מפני שכל המועדות תלוין בהם. ושאר חדשים אין שלוחין יולדין בהם בשבת לקיימו וכדאמר' על כולן שלוחין יולדין מצערב וכו' פי' על ארבעה חדשים בזמן שהוא חרב ועל שזה בזמן שהוא קיים פי' מצערב שבת כגון אם היו ז"ד יודעין שבלילי שבת יראה משום דידיעו בסוד העבור שאי אפשר שלא יראה כגון אם כולד יום ששיקודם חלות דדבר ידוע שיראה סמוך לשקיעת החמה בליל שבת אומרים ז"ד לשלוחים מצערב יום ששי לאו והודיעו כי ראש חדש יום שביעי ואעפ"י שעדיין לא כראה ולא באו עדים מפני שדבר ברור הוא אללם שאי אפשר שלא יראה וכדי שלא יחללו את השבת אבל על כיון ועל תשרי אינו כן אלא אינן יולדים עד שישמעו מפני ז"ד מקודש מקודש (ואינן יולדין מצערב אלא יושבין עד שיבאו העדים בליל שבת ויעידו ויאמרו מפני ז"ד מקודש) ואח"כ יולדים ואעפ"י שהוא שבת. כמלאכת אומן שעדי החדש מחללין על כלם כדי לקדש ז"ד ראשי חדשים ושלוחי ז"ד שיקיימין אותו אינם מחללין על כולם אלא מצערב כפקו חוץ מניסין ותשרי והיינו דתביא יכול כשם שמחללין על קדושו פי' כשם שהעדים מחללין על כולם עד שיבואו לפני ז"ד ויקדשו את החדש כך מחללין על קיומו כלומר כך כמי יהיו שלוחין יולדין על כלם לקיימו ומחללין את השבת ת"ל אשר תקראו אותם הנה למדת דאין מחללין עד שיתקיימו אלא על כיון ועל תשרי בלבד מפני שכל המועדים (קרוים) [תלוים] בהם כמו שפי' אבל אשאר חדשים אין מחללין לקיימו.

סליק פרק ארבעה ראשי שנים.

פרק אם אינם מכירים.

דף כ"ג ע"א) ולעביד אמלא ולא לעביד אחר כלל פי' שלא יהיו לעולם משיאים משאות מפני שאם היה חלול מלא משלשים יום וב"ד מקדשין יום ל"א ומשיאין משאות לאורתא [ליל ל"ג] [ויודעים העם כשמשיאין לאורתא שהיום שעבר שהוא יום ל"א] ראש חדש היה ובזמן שמגיע ליל ל"ג ואינם רואים משאות יודעים אחר היה חלול יום ל'

היה ראש חדש זהו פי' ולעבד חמלא ולא לעבד חסר . ודחי חגי חסר גזרה משום
בטול מלחכה פי' אם תאמר שאין משיאין משואות על חדש חסר חלא על מלא כליל שנים
ושלשים ואין מתבאר לעם אם חסר היה חלול אם לא עד ליל שנים ושלשים אם ראו
המשואות כליל ל"ב יודעים שמלא היה חלול מל' יום ל"א היה ראש חדש ואם לא ראו
משואות יודעים שחסר היה ומשום הכי לא השיאו כלל ל"ב כדקאמ' ולא לעבד חסר
כלל כמלאו העם בטלים שני ימים בכל שנה בין היה חלול מלא בין חסר לדבריך מפני
ששבתים שני ימים יום ל' שמא היה חסר חלול ויום ל"א שמא מלא היה מפני שאינם יודעים
אם מלא היה אם חסר עד ליל ל"ב אם ראו משואות יודעים שמלא היה ובעוב עשו
שבתו יום ל"א ואם לא ראו משואות יודעים שחסר היה ומשום הכי לא השיאו כלל ויפה
גאו שבתו יום שלשים אבל יום ל"א חול היה . הכה לדבריך דאמרת לעבד חמלא
ולא לעבד חסר כמלאו בטלים שני ימים בין אם היה מלא בין אם היה חסר אבל אם
תאמר דחסר משיאין חמלא לא משיאין כמלאו משיאין בחדד ושלשים יום אם היה חסר
מפני חלול כ"ט [יום] ראש השנה [יום ל'] משיאין לאורתא ליל ל"א כמלאו העם אם
היה חלול חסר אינם בטלים חלא יום ל' לאורתא ליל ל"א רואים את המשואות ויודעים
שהיום שבער שהוא יום שלשים קדוש . הא למדת דאם היה חסר אינם בטלים חלא יום
א' יום שלשים אם משיאין כליל ל"א ואם היה מלא אין משיאין כליל ל"א (ויודעים שמלא
היה חלול) כמלאת חומר לדברי האומר חסר משיאין חמלא אין משיאין אם היה חלול
מלא בטלים שני ימים ואם חסר בטלים יום א' ולדברי האומר לעבד חמלא ולא לעבד
חסר בין היה חלול בין היה חסר שני ימים בטלים והיינו דאמרי' גזרה משום
ששבתים שני ימים בטלים לעם .

ע"פ (ע"ב) היינו לפני החמה היינו לצפונה היינו לאחור החמה היינו לדרומה
פי' כבר פי' למעלה שהירח קודם המולד הוא אחר השמש שעדיין לא קבץ עמו ואחר
המולד הוא לפני השמש כבר קבץ עמו והלך לפניה . ועל זה הקשו היינו לפני
החמה היינו לפניה כלומר וכי בחרבע רוחות מהלך אינו מהלך חלא בשני רוחות
או לפני החמה בגון זאת הגזרה [*10] או לאחר החמה בגון זאת הגזרה [*11] ואין
דרך שלשי חלא לפניה או לאחריה כמו [שבתנו וכמו] שדראה מזרות הללו והוא ששנינו
לפניה או לאחריה לפניה או לדרומה כיכל לפניה וכיכל לדרומה . וסריק אביי לפניהמה
קמי כלומר לעולם גופו של ירח או לפני השמש או לאחר השמש וה' ששנינו לפניה
או לדרומה אפנימה קמי כלומר כשארית אותו פנימה להיכן היתה לפני החמה בגון
זאת הגזרה [*12] או לאחר החמה בגון זאת הגזרה [*13] (לפניה בגון זאת הגזרה
[*14] או לדרומה בגון זאת הגזרה [*15]) . הכה מתבאר לך למראית העין ארבע
ראיות שאינם דומות זולו בפנימה ושהפנימה כעשית לפני החמה ולאחר החמה ולפניה
ולדרומה והוא גופו במקום אחד לפני השמש כמו שהוא אחר המולד . וה' שואלין אותם
על ארבע הגזרות הללו לאו למימרא שהי' כך שאין [לעולם] פנימה חלא לאחריה ושואלין
אותם על דברים שאי אפשר להיותן לידע אם עידי שקר הם אם לאו .

ד' כ"ד ע"ה) כמה היה גבוה דבר ידוע שהעמוד בשדה (במקום) מרחוק רואה את
הרקיע כאלו כוגע בראש ההר או בראש הגדר וכך כמו העמוד מרחוק רואה את הירח
כאלו הוא קרוב בהר או בגדר . וכך שואלין אותם בחמה מקום היתם כשאריתם אותו
אם אמרו במורה הינו אומרים להם גבוהה' או כמוד אם אמרו גבוה היה הם עידי שקר
שירח במערב כמו שאמרנו והם במזרח . וכבר פי' שהעמוד מרחוק רואה את הירח כאלו כוגע

ברא
במפ
חמו
חות
;
אם
עשר
;
קיי
פי'
לא
השו
כמי
לדג
שאל
ויו
כלל
שת
שימ
ואי
שה
אלו
בדו
באו
מיו
לה
מא
הו
כמ
בה
כוג
הש
רא
הו
עו
יו
ת
לפ
של

בראש ההר או בראש הגדר ואם אמרו כמודך הוא הן עידי חמת מפני שהם במזרח והוא
 במערב והעומד מרחוק רואה את הירח כאלו כוגע בהר [או בראש הגדר] . וכך נמי אם
 אמרו במערב היינו אם אמרו גבוה היה הן עידי חמת מפני שהן קרובין ממנו וגבוה רואין
 אותו ואם אמרו כמודך היה הן עידי שקר מפני שאינו בראש כמודך לא למי שהוא רחוק ממנו .
 (שם) וכמה היה רחב פי' אם היו יודעין ב"ד ששעות יתירות זכו וזין המולד כגון
 אם היה המולד בליל כ"ט בארבע שעות בלילה וראוהו בליל שלשים שמואל זכו וזין המולד
 עשרים ביודע שרחב ראוהו . אבל אם היה המולד יום כ"ט קודם חלות (וראוהו) ליל שלשים
 שמואל לו משולד ששעות ביודע שלא ראוהו רחב .

(שם) ולאן היה נוטה פי' לאיזה לך מן העולם היה נוטה . ותמי עלה ללפונה דבריו
 קיימין פי' אם אמרו (כי ללפון היה נוטה דבריו קיימין . ותבא חדא לדרומה דבריו קיימין
 פי' אם אמרו) כי לדרום היה נוטה דבריו קיימין . ולפי שנתקשו שתי ההלכות תרין אבי
 לא קשיא באן בימות החמה כאן בימות הגשמים . כבר פי' למעלה כי במזל שיהיה בו
 השמש [יראה בן] הירח בראש חדש ובימות הגשמים שהשמש מהלכת בדרום העולם הירח
 נמי (בדרום ובימות החמה שהשמש מהלכת בלפון הירח נמי) בראש בלפון . ולריך אתה
 לדעת שנים עשר מזלות אינן סובבין על הארץ כמו שסבב חוט על כדור מן המזרח למערב
 שאלמלא כן הוא חי אפשר שהלך השמש לא בלפון ולא בדרום אלא בדרך אחד לעולם עולה
 ויורד מן המזרח למערב . ועוד שאלמלא היה דרכה מן המזרח למערב ואינה מהלכה לא
 בלפון ולא בדרום מפני מה אינה מגעת היום למקום שהגיעה אמש ואינה מגעת למקום
 שתגיע היום עד שס"ה ורביע יום וכדתקן בבראשית רבה אמר רשב"ג כל שהוא רולה לידע
 שימות החמה שס"ה ורביע יום שרט שריעות כותל באחד בתקופת תמוז ולבנה הבאה וכו' .
 ואי סלקא דעתך דדרך אחד יש לה מן המזרח למערב אמאי אינה מגעת היום למקום
 שהגיעה אמש . אלא המזלות אינן סובבין בארץ ממזרח למערב כמו שסבב חוט על כדור
 אלא סובבין ומסופעים חצי המזלות נוטה ללפון וחציין נוטה לדרום ומקלת השפוע נוטה
 בדרום ומקלתו בלפון ומעלה ראשונה ממזל טלה ומעלה ראשונה ממזל מאזניים הם סובבין
 בארץ כמו שתקיף חוט על הכדור אינן נוטין לא ללפון ולא לדרום מעלות הללו ומתחלת
 מזל טלה עד תחלת מאזניים נוטים לרוח לפון ומתחלת מאזניים עד תחלת טלה נוטים
 לרוח דרום . כמלאו שני מעלות הללו מעלה ראשונה ממזל טלה ומעלה ראשונה ממזל
 מאזניים מכוונים זה כנגד זה והם סובבים על דרך אחת מן המזרח למערב וחוט מהלכס
 הוא שקורין בלשון ערבי (ראירא מעדל אלוהר) [דאורא מעדל אלכר פי' סביב יושר היום]
 כמלאו המזלות ששה נוטים כלפי לפון וששה נוטים כלפי דרום כמלאת השמש כשהיא [מהלכת]
 בתחלת מזל טלה והוא יום תקופת ניסן כמו שפי' עולה מן המזרח וזקע במערב ואינה
 נוטה לא ללפון ולא לדרום אלא מהלכת באמצעו של עולם . מיום תקופת ניסן ואילך
 השמש מהלכת ונוטה כלפי לפון ומתרחקת מחוט אמצעו של עולם עד שהיא מגעת למעלה
 ראשונה ממזל סרטן והוא יום תקופת תמוז כמלאת רחוקה מחוט אמצעו של עולם ריחוק
 הרבה והוא בלפון . (מיום תקופת תמוז ואילך השמש הולכת ומתקרבת לחוט אמצעו של
 עולם והוא בלפון) עד שהיא מגעת למעלה הראשונה ממזל מאזניים כמלאת מהלכת נמי אותו
 יום באמצעו של עולם ואינו נוטה לא ללפון ולא לדרום והוא תקופת תשרי . מיום תקופת
 תשרי [ואילך] השמש מהלכת ונוטה כלפי דרום ומתרחק מחוט אמצעו של עולם עד שמגיע
 למעלה ראשונה ממזל גדי והוא יום תקופת טבת ובאותו יום כמלאת רחוקה מחוט אמצע
 של עולם ריחוק הרבה והיא בדרום כדרך שהיתה בתקופת תמוז בלפון אותה מדה עלמה

ומיום תקופת טבת ואילך הולכת ומתקרבת לחוט חמטעו של עולם (והיא מהלכת בדרום)
עד שהיא מגעת למעלה הראשונה ממזל טלה וחזרת לכמות שהיתה. כמלאה אומר אותן ששה
מזלות שמהלכת ממזל טלה עד תחלת מזל מאזנים מהלכת בדרום והם ימות החמה ואותן
ששה מזלות שמתחלת מזל מאזנים עד תחלת מזל טלה מהלכת בדרום והם ימות הגשמים.
וכריך אתה לידע שיום תקופת תשרי ויום תקופת ניסן שהשמש מהלכת באמצעו של עולם
היום והלילה שוים ותקופת תמוז שהשמש מהלכת בדרום רחוקה מחוט אמצעו של עולם
דיחוק הרבה אותו יום אין בכל ימות השנה ארוך ממנו ולילו אין בכל לילות השנה קצר ממנו
ותקופת טבת שהשמש בדרום רחוקה מחוט אמצעו של עולם ריחוק הרבה אותו יום אין בכל ימות
השנה יום קצר ממנו ואין בכל לילות השנה ליל ארוך כיוצא בו. כמלאה אומר בשהשמש מהלכת
באמצעו של עולם בתקופת ניסן ותשרי הלילה והיום שוים ויום תקופת תמוז שהשמש נוטה לדרום
כמו שפי' היום ארוך והלילה קצר ויום תקופת טבת שהשמש נוטה בדרום היום קצר והלילה
ארוך. ודברים הללו מפורשים במסכת עירובין פ"ד תמן תנינן תנו רבנן הבא לרבעה פי'
לעיר מרובעת ברצוע של עולם מתן לכוכה לבסוף עולם ודרומה לדרום עולם וסימך עגלה
בלפון עקרב בדרום, כבר פי' שממזל טלה עד מזל מאזנים נוטים כלפי לפון ועגלה היא שור.
ר' יוסי אומר אם אין יכול לרבעה [ברצועו של עולם פי' אם אינו יכול לרבעה] כמו שאמרנו
בעגלה ועקרב שאין הבל יודעין צורת המזלות והמחנות ברקיע מרבעה במין תקופה כלומר
יש להמין דרך שידע בו לפון עולם ודרומו מן השמש שהוא דבר גלוי לכל וידוע כיצד חמה
יוצאה ביום ארוך ושוקעת ביום ארוך פי' ביום תקופת תמוז כמו שאמרנו זהו פני לפון חמה
יוצאת ביום קצר ושוקעת ביום קצר זהו פני דרום. בתקופת ניסן ותשרי חמה יוצאה בחצי
מזרח ושוקעת בחצי מערב כלומר אינה נוטה לא ללפון ולא לדרום שנאמר הולך אל דרום
וסובב אל לפון, הולך לדרום ביום וסובב ללפון בלילה, דבר זה צהור שצומן שהשמש נוטה
לדרום למעלה מן הארץ ביום כמלאה בשמהלכת בלילה למטה מן הארץ נוטה [ללפון וכך
כמי צומן שהוא נוטה ללפון ביום ובלילה תחת הארץ נוטה] לדרום סובב סובב וכו'. אלו פני
מזרח ומערב שפעמים מהלכתן ופעמים מסבבתן פי' יום תקופת תשרי ויום תקופת ניסן
שהיא מהלכת בהן באמצעו של עולם בין למטה מן הארץ בין למעלה מן הארץ. הרי
כתברר לך שהמזלות ששה נוטים ללפון וששה לדרום ואלו דברים לפרש מפני מה בתקופת ניסן
ותשרי היום והלילה שוים ובשהשמש נוטה כלפי לפון היום ארוך ובשהוא נוטה כלפי דרום
היום קצר הינו מפורשים מיהו לא פי' אלא דברים שאנו רייכים להם במקום הזה ודברים
הללו אשר פירשנו אי אפשר לומר צורה שהיא הדבר כבר למדית העין.

סס) הציו במים וחציו ברקיע פי' ראיו במים חציו ובשאר ראיו וראיו למעלה
חציו האחר ברקיע וזה שאמרנו חציו במים וחציו ברקיע לאו למימרא שהוא במים חציו
ועגולו כגון זה [16*] ובשאר ראיו וראיו חציו ברקיע כגון זה [17*] שאלמלא ברקיע
ראו חציו אחי אין מעידין והלא אם נראה כחוט השערה מעידין, ועוד אי אפשר שיראה
בלילה הראשונה חציו והלא אינו נראה מומנו אלא כחוט השערה. אלא כך הוא פי' חציו
במים חציו חוט הנראה כגון זה [18*] וחציו ברקיע כגון שזקסו עיניהם וראו כגון זה [19*]
ומשם הכי אין מעידין מפני שבכתחיל דעבא היא ואי אפשר שיראה כמו שזכרנו.
סס ע"ג) בעשהו שבאו שנים ואמרו ראינוהו שחזרית במזרח וערבית במערב
אמר ר' יוחנן בן גוריון עידי שקר הם. כריך אתה לידע למה פסלס ר' יוחנן בן גוריון
זלא קבלס, כבר פי' למעלה שנסוף החדש הרחוק עולה שחזרית במזרח מפני שהוא קודם
השמש שעדיין לא נתקבץ עמה ולאחר המולד כשיתקבץ עמה וזהו מעלה נראה ערבית

במערכ בראש החר , ובכר פי' שבזמן שתתקרב הלבנה מן השמש ולא יהיה ביניהן אלא מהלך י"ח שעות אינו נראה בארץ ישראל ובדאמרי' לדידכו שית מחדתא וי"ח מעתיקתא . ולפי שבאו חלו ואמרו ראינוהו שחרית במזרח פי' יום כ"ט שמענו מעדות זו כי עדיין לא קרבו הירח מן השמש אלא מהלך י"ח שעות היה ביניהן שאלמלא היה ביניהן פחות מכן לא היה נראה בדאמרי' די"ח מעתיקתא מוכסי לבני ארץ ישראל כמלא המולד של קדש זה על פי עדות זביליל שלשים מפני שמהלך י"ח שעות היו ביניהן ובין השמש בלפרא ביום כ"ט כמלא מהלך י"ח שעות של יום כ"ט ושש שעות מלייל שלשים הרי י"ח שעות ואחר יקבץ עם השמש ויהיה המולד הילכך אי אפשר שיראה ליל שלשים מפני שבשש שעות בלייל שלשים שמענו מעדות זו שקדם חלות היה המולד ובשש שעות מיום כ"ט היה המולד ומשום הכי נראית ערבית במערב אחר שש שעות מן המולד ובדאמרי' לדידכו שית מחדתא ובדחתיא מולד קודם חלות בידוע שנראה סמוך לשקיעת החמה ובזמן שהיה המולד קודם נמלא שחרית בינו ובין השמש מהלך שש שעות דהא בשש שעות נקבץ עם השמש ומש"ה נראית ערבית . ובזמן שלא יהיה בינו ובין השמש אלא מהלך שש שעות ויקבץ עם החמה אי אפשר שיראה בארץ ישראל לא קודם שיקרבו מן השמש בי"ח שעות ובדאמרי' לבני ארץ ישראל מוכסי שית מחדתא וי"ח מעתיקתא . כמאלת עדות מוכחת זו את זו אם אמרו שבשחרית ראו אותו מהלך י"ח שעות היה בינו ובין השמש ואי אפשר שיראה ערבית שעדין לא נקבץ עם השמש עד חצי הלילה ובשש שעות מלייל שלשים יהיה המולד . ואם אמרו שראוהו ערבית בחלות היום המולד ומשום הכי נראה ואי אפשר יום כ"ט בשחרית דהא בשש שעות המולד . ואי אפשר שיראה בארץ ישראל משיקרבו לשמש ולא יהיה ביניהן אלא שש שעות כמאלת עדות מוכחת ומשום הכי לא קבלם ר' יוחנן בן נורי . וקבלם ר"ג ומשום שקבלם נתן טעם לדבריו ואמר תדע למה קבלתים אתי מוקובל מבית אבי אבא כעמית בא בארוכה פעמים בא בקלרה פי' פעמים שבא בדרך ארוכה ופעמים בדרך קלרה . לריך אתה לידע שהירח עם חמות בכביס שהם שנתאי לצק מאדים ככב נגה אינם מאלפין בדרך השמש כלומר מכוונים כנגדם כגון שני אנשים שרשים זה אחר זה ובניו של אחד מכוונים כנגד ערכו של שני אינו מהלך הככבים כן מפני שכל גלגלוגלגל מוגלגלי הככבים מכוונים זה כנגד זה וקורין למקום ראש ולאחר זכב . זה הוא לורת כל גלגל מהם [20*] ובזמן שיהיה אחד מן הככבים באחד משני מקומות שזרכו בגלגל בראש או צופנ כמלא מבין כנגד השמש בגלגל שלו אינו נוטה לא לכאן ולא לכאן ובזמן שיזון הירח או אחד מן הככבים מעל אחד משני המקומות הללו שהן ראש חכב שקורין בלשון ערבי מתת מעאל אל אשלחך , ופי' הדבר קבון הגלגלים כמלא נוטה מעל השמש לכסון ולדרוס כמו שתראה מן הגורה והוא שקורין בלשון ערב אל ככב , אבל השמש אין לה קבון גלגלים , וש חדשים שיהיה הירח בלילה ראשנה מן החדש במקום קבון גלגלים ותראה אותו מכוון לכניה ותיו שוקעת והוא כנגדן מכוון , וש כמי חדשים שיהיה בלילה ראשנה מן החדש רחוק מעלה לכסון או לדרוס ותראה שוקעת במקום ההוא והוא כראה במקום מעלה לכסון ולדרוס , וש כמי חדשים שיהיה ביניהם רחוק הירח מקבון הגלגלים כי יהיה רחוק מעל השמש ולפי קירוב מקבון הגלגלים יהיה קרוב מן השמש , וכן כמי בסוף החדשים יום כ"ט פעמים שיהא באותו יום בקבון הגלגלים או קרוב מקבון הגלגלים וכמלא מכוון כנגד השמש , ופעמים שיהיה יום כ"ט רחוק ממקום קבון הגלגלים וכמלא נוטה מעל השמש לכסון ולדרוס . ובזמן שיהיה הירח במקום קבון הגלגלים מכוון כנגד השמש הוא בדרך קלרה , ובזמן שיהיה נוטה מעל השמש לכסון ולדרוס הוא בדרך ארוכה . ואחר שפי' בידי הוא בדרך ארוכה וכולד הוא דרך קלרה אתו מפשען דברי

ר"ג וביין שקבלם אמרו שהמולד בחלות היה ומשום הכי נראה ערבית במערב אחר ששעות כמו שפירשנו בכמה מקומות. וזה שאתה תמה אם בחלות היה כולד נראה שחרית במזרח והא' חין ביניהן אלא מהלך ששעות ואין קיימא לן די"ח שעות מכסי לבני ארץ ישראל מעתיקתא פעמים בא בארובה פעמים בא בקלרה, פי' בזמן שיהיה הירח בקצון גלגלים שלו והוא מכון כנגד השמש כגון זו [21*] הוא דמכסי תמימי סרי שאור השמש שולט בו ומכסהו ואינו נראה אבל אם בא בארובה ויהיה נוטה מעל השמש ללפון או לדרום אבל חין בינו ובין השמש אלא מהלך ששעות נראה מכסי שנוטה הוא מעל השמש כגון זו [22*] ובחדש זה בא בארובה ומשום הכי קבלתי אותם.

דקכ"ה ע"ה) מאי טעמא דכתיב עשה ירח למועדים שמשו ידע מבואר ירח לא ידע מבואר כבר פי' שהשמש חין לה קצון גלגלים ואינו נוטה מעל גלגל המזלות אלא ללפון ולא לדרום אלא בכטיית גלגל המזלות כטייתה ובדרך גלגל המזלות מהלכת אבל הירח פעמים נוטה פעמים אינו נוטה כמו שפי' ועוד אותן שנוטין ואינן נוטין חין יודעין כגון שתאמר בחדש פלוני הוא בא בארובה ובחדש פלוני הוא בא בקלרה אלא פעמים שיבא בארובה בתשרי ובקלרה בטבת ופעמים שיבא בקלרה בתשרי ובארובה בטבת.

דקכ"ה ע"ה) ר' חייא חזייה לסיהרא דקאים בצפרא דכ"ט האי ראייה דר' חייא בחותה ראייה עתה שאמר מעשה שבאו שנים ואמרו ראינוה שחרית במזרח וערבית במערב ולפי נמי שהיה המולד בחותה חדש בחלות היום שומרין אותו שיראה קודם שקיעת החמה לערב ופני שגולד קודם חלות וחזא יתיה דקאים בלברא שדא ביה קלא ואמר לי' לאורתא מקדשינן לך ואת קאים הבא כלומר אנו מדמין שהמולד בחלות ולאורתא תראה ובבר כתבסית וחין אחת נראה מכסי ארץ זיכך ובין השמש אלא ששעות בלבד והנה אתה נראה ועדיין לא קרבת מן השמש על אותו הדרך שפרשנו למעלה. זיל איכסי כלומר קרבת מן השמש יפה יפה ואיכסי כי היכי שיהיה המולד בחלות, ודברים אלו לא מכסי שמועילין אחרן אלא על דרך משל. ואמר לי' לר' חייא זיל עיין טב וקדשה כלומר אל תתמה מפני שראית אותו שחרית שחא בארובה הוא בא וכמעשה שהיה ומשהמולד קודם חלות איפשר שיראה ערבית. עיין טב לאורתא עד דתחזי יתיה ושלח ליה סימכא כמו שנמשל בו דוד מלך ישראל קיים ונראה. (סס) אין חדשה של לבנה פחות מב"ט יום ומחצה ושני שלישי שעה וע"ג חלקים פי' משעה שיתקבץ השמש עם הירח עד שיתקבלו שנית כ"ט יום ומחצה ואני שלישי שעה וע"ג חלקים וכשתבקש דבר זה לפי דקדוק החשבון כמלא הדבר איכסא ליתר מחשבון זה כקבלין.

סליק פרק אם אינם מבירין.

פרק ראוהו ב"ד.

סס ע"ב) ראוהו ב"ד וכל ישראל וכו' עקר הדבר שהראיה היתה בלילי שלשים ואם נראה במקום קרוב ליל שלשים בין השמשות קודם ללאת הכוכבים והגיעו העדים והיעידו או שהיתה הראיה בב"ד ב"ד חומר מקודש ומקודש ושבתו יום שלשים ואם לא נראה ליל שלשים צירושלם אלא במקומות אחרים יושבים ב"ד יום שלשים עד שיבואו עדים ויעידו ויאמרו ב"ד מקודש מקודש וכדתיבא בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום וכו'. ואם ראו העדים ליל שלשים כמו שאמרנו ובאו עדים יום שלשים ולא היו ב"ד פניים או שאירע בהן אונס וכו' ובחקרו העדים ולא הספיק לומר מקודש מקודש עד שחשכה ליל אחד ושלשים יום שלשים חול ואע"פ שנראה החדש לילי שלשים מפני שלא קדשהו בימים שלשים וראש השנה יום אחד ושלשים

וכמאן חלול מעובר והו עקר קדוש החדש. ואקשינן דכיון דתנא להו ראהו ב"ד וכל ישראל כחקרו העדים למה לי בי ובי חוקרין העדים אלא אסהיו יחידים ורחוהו ביכס לבין עלמס חוקרין אותו לידע אם ראו אם לא ראו והא הכא ב"ד וכל ישראל עדים הם. ופרקינן הכי קאמר חי כמי כחקרו העדים פי' אם ראוהו ב"ד וכל ישראל ולא נפנו לשם מהן עדים ולומר מקודש חי כמי אם באו העדים ונחקרו ולא הספיקו לומר מקודש עד ששיבה הרי זה מעובר. ואקשו ולמה ליה למתניה כלל פי' למה תנינן עקר זה כללשאם לא הספיקו לומר מקודש עד ששיבה הרי זה מעובר והלא דבר ידוע הוא דאין החדש מקודש עד שיקדשוהו ב"ד ואמרו מקודש מקודש. ופרקינן חילטריך ס"ד אמינא וכו' עד ואימא הכי כמי כלומר ואימא הכי כמי כדן מה דין גומרין אותו בליה חף זה גומרין אותו בליה. ואהדרין אמר קרא כי חוק לישראל ומשפט לאלהי יעקב כלומר חק של זה שהוא גמר דינו במשפט דעלמא דאינו אלא ביום. ראוהו ב"ד בלבד וכו' ואקשו אמאי לא תהא שמועה גדולה מראיה כלומר וכי מקדשי ב"ד ואומרים מקודש מקודש אלא אם אמרו להם ראוהו כשראוהו ב"ד עצמו אמאי אין אומרין מקודש מקודש משראוהו בעיניהם ופרקינן כגון שראוהו בליה פי' אם ראוהו קודם באת הככבים בליה שלשים בין השמשות שעדיין לא החשיך יפה היו אומרין מקודש משראוהו והכא במאי עסקינן כגון שראוהו בליה ליל שלשים ואי אפשר שיקדשו בליה כדקיימח לן היכך אין מקדשין עד למחר יום שלשים ואי אפשר שישימו יום שלשים ויאמרו מקודש מקודש זהם אינן רואין דבר ואינן שומעין עדות אלא על מה שראו יום שלשים ומשום הכי יעמדו שנים וכו' כדי שיהא קדוש בעדות.

כ"ח ע"א) ביקאמר רבא בחוקע ועולה כי' כי קאמר הכא שמע מקלת תקיעה צבור ומקלת חון לצור ילא כגון דתקע בתוך הצור ולא התחיל הקול לאיערבזבי עד שהוכיח ראשו חון לצור וכדצק הקול בקול ולא היה ביניהן ערוכ כלל.

ס"ס) אמר רב יחודה שופר של עולה לא יתקע וכו', עקר זה הדבר שהעולה והחטאת שהן קדשי קדשים כל הקרב מהם על גבי מזבח בין קודם מתן דמים בין לאחר מתן דמים מועלים בהן וכדתנן קדשי קדשים לפני זריקת מתן דמים מועלין באימוריהן ובבשר לאחר זריקת מתן דמים מועלין באימורין ואין מועלין בבשר, הא למדת דהאימורין לעולם מועלין בהן ואמורין הם דברים שא' בהן להקריבן למזבח אימורי החטאת דמה וחלבה ואמורי עולה כלה שכולה קרבה חון מעורה וכדתנן העולה קדשי קדשים וכו' עד ושעונה הפשט ונתוח וכליל לאשים, והקרבות היו קרבן כדתנן בתמיד העולה של כל יום תנן דראשון בראש בימינו וחרטומו כלפי פרוצו וקרנו בין אלצעותיו, הגה למדת דהראש עם הקרבות היה קרב ומשום הכי מועלין בהם מפני שהן מן האימורים מפני שנהנה מהם וכדתנן הנהנה מזה פרוטה מן ההקדש מעל א"ע"פ שלא פגם מעל וכו' ובקדשים קלים שהם קדשין תנן קדשים קלים לפני זריקת דמים אין מועלין לא באימורים ולא בבשר לאחר זריקת דמים מועלין באימורין ולא בבשר הא למדת דבשר קדשים אין מועלין בו כלל בין לפני זריקת דמים בין לאחר זריקת דמים ואמורים בלבד הם שמועלים בהם אחר זריקת דמים ואימורים בקדשים הם הדם והחלב והקרבות עם הבשר אינם מן האימורים ואין בהם מעילה כלל. ולפי שא' זה וקצן קרן עולה ועשה ממנו שופר כהנה ומעל מביא קרבן ואותו קרבן כאלו חלוק דבר שמעל הוא והקרן ינא לחולין שאי אפשר שיקרב אחר שפרש מן הראש כדתנן בספרי צפרשת ראה אנכי ועשית עולותיך הבשר והדם על מזבח' אלהיך וכו' מכלל שאמר והקטיר אהרן את הכל המזבחה לרבות העלמות והגדים והקרבים ור' טלפס יכול אפילו שפירשו ת"ל ועשית עולותיך הבשר והדם הבשר והדם עם העלמות וכו'. והא דאמר שלמים לאו בני מעילה כינהו איסורא הוא

דרכיב עליהו, עקר דבר זה לא ידעוהו כלל החיך מלאכו שקרני שלמים ועלמות שלמים
 שאסורים בהנאה כדי שיאמר אסורה הוא דרכיב עליהו. ואקשינן אימת קא מעיל בתר דתקע
 וכו' פי' אלו מעל משקלן היינו דאמרת דקרנן מעילה שבתחייב כאלו חלוק. הקרן הוא ובכנס
 קרנן מעילה וילא הקרן לחולין אבל הכא אינו חייב בקרנן מעילה עד שיתקע ויהנה ובשנהכה
 מעל וכמלא בשתקע עדיין הקרן קדש היה ואסור בהנאה. לא אמר רבא אחד זה ואחד זה וכו'.
 (שם שם) אמר רבא ההוקע לשיר יצא מדאמרי' בהאובל מזה אע"פ שלא כתבון לחבילה
 של מלה אלא שחכסם הואיל ואכל מכל מקום ילא ודייקי' מהאי מימרא דרבא דסבר מלות
 אינן לריבות כונה, ואותבני' עליה היה עובר אחורי בהכ"ס ושמוע וכו' דסבור דתמור בעלמא
 הוא, תו אקשי' עליה כתבון שומע עד היכי משכחת לה לאו בתקע לשיר כמלא השומע
 כתבון ללאת ידי חובתו והתוקע אין דעתו ללאת ידי חובתו וללאת לשמועי' זמרא ומשום
 הכי לא ילא שלא כיון השומע, ופריק רבא לא דקא מכנח כבויחולמלא תקיעה אדס יוגא
 בה ידי חובתו אע"פ שלא כיון ללאת ילא וזה איתה מולא כתבון שומע ולא כתבון משמיע
 אם לא כתבון משמיע לתקיעות כדרכן הוא ולעולם מלות לריבות כונה. ואמר לי' אביי
 לרבא אלא מעתה הישן בשמיני בסכה ילקה פי' אם אמרת מלות אינם לריבות כונה ואע"פ
 שלא כתבון ואכל מזה יולא ואע"פ שאין מתכוון כך כמי היושב בסכה בשמיני ילקה דקא
 עבר על כל תוסף דרמחמא אמר שבעת ימים והוא יושב שמונה, ואם תאמר אותן שבעת
 ימים כתבון ללאת ידי חובה הכא אין ללאת ידי חובה לדבריק מלות אינן לריבות כונה ואין
 הפרש בין מתכוון לשאין מתכוון היושב בשמיני אע"פ שלא כתבון ללאת ידי חובה הואיל וישב כמתכוון
 ללאת ידי חובה דמי ולוקה. והשיב רבא לאביי שאני אומר מלות אינו עובר עליהם אלא בזמן
 כלומר לעולם מלות אינם לריבות כונה ומוטב קאמר אמאי אינו לוקה היושב בשמיני מיהו
 שאני אומר מלות אינו עובר עליהם בכל תוסף אלא בזמנם כגון אם תקע בראש השנה חמשים
 תקיעות אע"פ שלא כתבון לארבעים ולא כתבון לאותן עשרה ללאת בהדידי חובתו כמי שמתכוון
 דמי ולוקה אבל אסתקע אחר ראש השנה כל היוסכלו אע"פ שהוא מתכוין ואפילו היה מתכוין ללאת
 ידי חובה הואיל ולאו זמן תקיעה היא אינו עובר על כל תוסף וכן כמי היושב בשמיני שהוא
 כמי שמתכוון ללאת י"ח הואיל ולאו זמן סכה הוא אינו עובר על כל ולעולם מלות אינן לריבות
 כונה והתוסף במזה שלא בזמנה פטור. ואותבני' עליה מה היא דתכיא מנין לכהן שעולה
 וכו', ופריק' הכא במאי עסקי' בשלא סיים. ואקשי' והא קתני סיים וכו' עד שאני הכא דכיון
 דאלו מתרמי לי' לבורא אחרינא וכו' פי' תדע אינו היא מלוה שעובר זמנה מלוה שאי
 אפשר שיתחייב בה היום כלל כגון סכה בשמיני שמעברו שבעת ימים דחייבא אינו מתחייב
 בה עד שנה אחרת אי כמי שופר שאינו מתחייב בה עד שנה אחרת אבל צרכת בהכיס אם
 עתה מתרמי לי' לבורא ומתחייב לבכר וכמלא בכל עת מלוה זו מלוה. ושיילי' מנא תימרא פי' מנא
 תימרא דדבר שעבר מלוה הואיל ואפשר שיתעשה עתה כמי שלא עבר זמנו דמי כגון צרכה זו
 שאע"פ שעברה מלות לבור זה הואיל ומתרמי לי' לבורא אחרינא זמנא הוא. ונאדר אביי
 דתנן כותבין מתנה זו וכו' עד לאו משום דאמרי' כיון דאלו מתרמי לי' לבורא אחרינא אע"פ
 שעבר מלות לבור זה הואיל וראוי היום להקריב בכור כמי שלא עבר זמנו דמי כך כמי צרכת
 בהכיס אע"פ שעברה מלות לבור זה הואיל וראוי היום לבכר אחרת כמי שלא עבר זמנו
 דמי ומנא הוא היום ומשום הכי תנא חייב על כל תוסף. ושיילי' דלמא קסבר ר' יהושע
 מלות עובר עליהם אפי' שלא בזמנם ומשום הכי עובר על כל תוסף ולעולם בשעת מתנה
 צבכור עבר זמנו של בכור ואע"פ שאינו להקריב בכורות אחרים היום ור' יהושע סבר אפי' הכי
 מלות עובר עליהם אחר זמנם וכן כמי צבכור מאבדך עבר זמן צרכה של לבור זה ואע"פ שאינו

לברך היום נבורים אחרים ולעולם מלות עובר עליהם שלא בזמנם אם הוסיף והיושב בשמיני
 בסכה כנוי ילקה אע"פ שאינו זמן סכה . והאדר לי' רבא אכן הכי קאמר' כלומר חכי אומר
 דטעמי' דר' יהושע מפני שהיום ראוי להקרבת זכור ולא מפני שמלות עובר עליהם שלא בזמנם .
 שם ע"ב) החם לא סגי דלא יתיב פי' אם היה עובד במקדש במשמר שלא חי אפשר שיאמר
 חי איפשי לעבוד תבואו איש אחר ומשמר אחר בהא קימ"ל חכי בשבתי ואתה בשבתך ,
 אבל בברכה איבעי מללי איבעי אינו רוצה לברך דאיפשר בכהן אחר . וצא רבא לסייעי
 דאמר מנות אינן לריכות כונה ואמר לעולם מלות אינן לריכות כוונה ותדע למה היושב
 בשמיני בסכה אם לא כתבוון ללאת ידי סכה אינו לוקה ואינו לוקה עד שיתכוון לעבור .
 ואקשי' עלה והא מתן דמיס לר' יהושע דאע"פ שכשכתן ארבע לא כתבוון לעבור על דברי
 תורה ואע"כ קתני דעבר ואמאי אמרת דלעבור בעי כוונה . ופריק לעבור בזמנו כגון
 האי מתנה אחת שכתבה מתן ארבע דזמנה כדאמר' אלו מתרמי לי' בכורא אחריתא
 בעי לאקרובי וסליק וכליה יומא זמניה הוא ואינו לריך כוונה אלא הואיל וכתן אע"פ
 שלא כתבוון ללאת ידי חובתו הוסיף וחייב וכמתכוין דמי אבל שלא בזמנו כגון היושב בשמיני
 דעבר זמן סכה אמרי' בעי כוונה ואם כתבוון ללאת ידי חובה עובר על כל תוסיף אבל אם
 לא כתבוון לא עבר דלא אמרי' מנות אינן לריכות כוונה חלא ללאת —————

בכאן הכחב יד חסר, ונמצא שמיניות דף נייר חלק —————

צבא שניה שביעית או יסיר הרי חזרה שניה , הגה למדת שבזמן שתעשה צבא מואו יסיר
 תחלה וכוף כמלא או יסיר דראש הצבא חוזר שני פעמים בשבועה שבתות ובלבד שלא תחשוב
 או יסיר בראשונה מפני שהתחלתה הוא ואינו לריכים שתי חזרות .
 דף ל"א ע"ה) מבפורת לכרובים שנא' ונועדתי שם ודברתי אתה מעל הכפורת מבין
 שני הכרובים כלומר אחר שגא' מעל הכפורת חזר מבין שני הכרובים ודבר זה לאו למימרא דבימי
 משה נסתלקה מכפורת לכרובים אלא שהודיע הקב"ה למשה כלומר ונועדתי לך מבין הכפורת שאני
 עתיד ליתן אותה שכינה בין שני הכרובים . ומחזמה לעיר פי' מחומות העזרה לעיר פי' ירושלים .
 דף ל"ב ע"ב) ראשונה שתיים פי' מלכות ראשונה עולה לשתי מלכויות ויצא מלך
 הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד . שניה שלש ויצא מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד
 ה' לשאות הוא מלך הכבוד . ר' יהודה אומר שניה שתיים , ר' יהודה אינו חושב מי זה
 מלך הכבוד מפני שהוא כשאל ואינו משבח . זמרו למלכנו וכו' שתיים , למלכנו אחת
 כי מלך על כל הארץ שתיים . ר' יהודה אינו חושב למלכנו אלא מלך בלבד חושב .

סליה פרהא וסליקא מסכת ראש השנה.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

